

LAIŠKAI
LIETUVIAMS

1968

LAPKRITIS / NOVEMBER

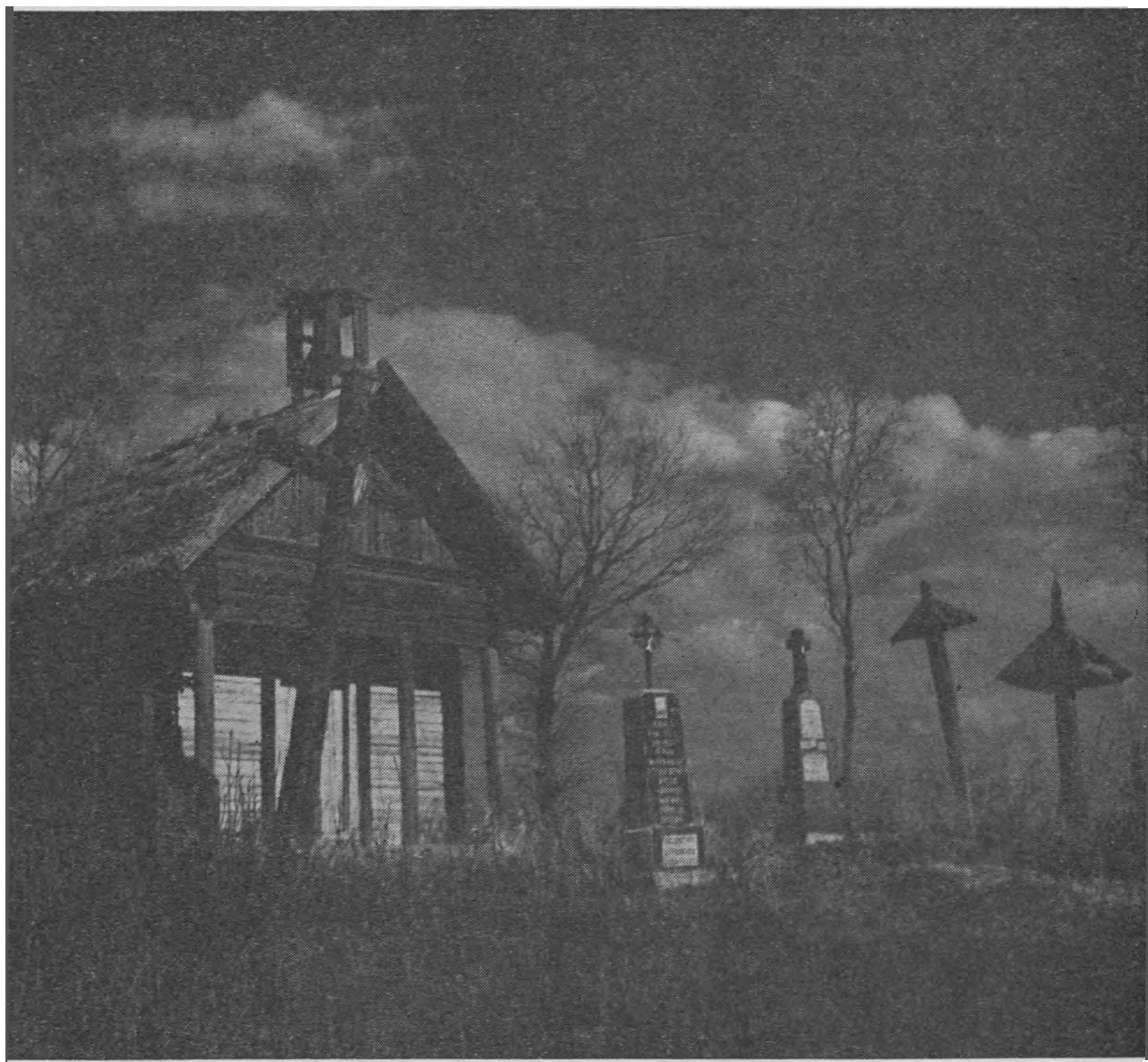
STEBINT IR SVARSTANT * * *	398
TIKROVĖS IR ILIUZIJŲ KRYŽKELĖJ – II Ant. Paškus	401
APIE LIETUVIŲ SKAUTŲ SAJUNGA K. Palčiauskas	
A. Saulaitis, A. Šenbergienė, O. Zailskienė	404
SIEKiant LIETUVOS LAISVĖS – VIII M. Krupavičius	412
RUDENS KALENDORINĖ PRASMĖ (eil.) A. Baranauskas	413
VYTAUTAS AUGUSTINAS P. Jurkus	415
GYVENIMAS ŠAUKĖSI REFORMOS A. Grauslys	421
LAPAS (eil.) K. Gaidžiūnas	422
KRIKŠČIONIJA: Po "Humanae vitae" enciklikos K. T.	426
Vietnamo katalikai P. Gaučys	426
AKIRAČIAI: Dviejų vienuolių pažiūros	
Sesuo M. Rita ir sesuo M. Margarita	428
JAUNYSTĖ: Ką galvoja anglų katalikų jaunimas A. L.	429
ŠEIMA: Kad ji atrastume Redaktorius ir skaitytojai	431
Kaip tėvai patys randa išeitį Parengė G. Valiulienė	432
ANAPUS Parengė M. Banėnas	433
ŠYPSANTIS: Ar aš beždžioniauju, ar žmogus?	435
SPAUDOJ: "žaidžias" "teologas" ar žaismingas teologas	437
FILMAI. The Thomas Crown Affair, For Love of Ivy	
S. Semėnienė	438
Filmus suglaustai vertinant * * *	438
ATGARSIAI	439

Šio numerio iliustracijos: Vyt. Augustino fotografijos (viršelio I psl. detalės, 397, 411, 414, 417-420); Alg. Kezio, S. J., nuotraukos (406, 436) ir inž. J. Muloko Jaunimo Centro Čikagoje preplėtimo projektas.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Zita Sodeikienė (meninė priežiūra), Nijolė Užubalienė, Juozas Vaišnys, S. J. (kalbos priežiūra). Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonas — RE 7-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Connecticut. Prenumerata 1968 m. — \$4.00; 1969 m. — \$5.00.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$4.00, single copy 400. Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

Senos kapinės Aukštaitijoje (nuotr. Vyt. Augustino).

*Ar čia seniai
Tos vėlės buvo žmonės-
Dienom plušėjo kaitroje,
O vakarais jų dainos plaukė kloniais,
Papieviais ir laukais.*

*Jie iškeliavo- Tu likai
Globot kitų,
Likai Tu rūpintis
Jų rugiapiūte, jų sėja.*

Leonardas Andriekus, Vėlės.

STEBINT ir SVARSTANT

■ Katalikų Federacijos kongresas

Nežiūrint trumpo laiko ir nedidelio garsinimosi, Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacijos kongresas spalio 26 d. Čikagoje pažengė po vieną žingsnį bent dviejuose užsibrėžtuose klausimuose: pateiktas ir apsvarstytas JAV lietuvių katalikų religinio centro projektas (žr. toliau šiame psl.) ir įsteigtas pasaulio lietuvių katalikų apsijungimo steigiamasis komitetas.

Kiti ryškesni šio kongreso momentai: jame dalyvavo atstovai iš kitų tolimesnių kraštų; evangelikų reformatų superintendantas kun. P. Dilys sveikino kongreso dalyvius, "kaipo krikščionis krikščionius" (taip pat Evangelikų Reformatų Bažnyčios Kolegija atsiuntė sveikinimą raštu); prof. J. Pikūno paskaita (bus spausdinama *Laiškuose Lietuviams*).

Tenka apgailestauti, kad programa buvo tokia ribota (dar daug svarbių klausimų liko nepaliesta; pvz. reikalas konkrečių pastangų, kad lietuvių katalikų ir kitų mažumų balsas būtų išgirstas JAV vyskupų konferencijos) ir kad kai kurios katalikų organizacijos nepasirūpino savo tinkamu atstovavimu kongrese. Ši centrinė organizacija tik tada sėkmingai atliks savo uždavinius, kai kitos, jai priklausančios, ją rems.

■ JAV lietuvių katalikų centras

Nors egzistuoja Amerikos Lietuvių Romos Katalikų Federacija ir Kunigų Vienybė, tačiau visi (įskaitant ir suminėtu organizacijų centro valdybas) pripažįsta, kad reikia kokio nors centrinio organo JAV lietuvių katalikų veiklai apjungti, koordinuoti bei pagyventi.

Pripažinus reikalą, svarstoma, koks tas centrinis organas turėtų būti. Formuojasi dvi nuomonės. Pirmoji yra jau susikristalizavusi į aiškų projektą, kuris buvo pateiktas kun. Pr. Garšvos, MIC., ALRK Federacijos kongrese spalio 26 Čikagoje: šis cent-

ras būtų iniciatyvinis patariamasis organas, veikiantis prie ALRK Federacijos ir Kunigų Vienybės centro valdybų; jojo branduolį sudarytų 5 nariai (du, skirti ALRKF, du – Kunigų Vienybės, vienas – vysk. V. Brizgio), kurie kviestų komisijas specialioms reikalams.

Antroji nuomonė nėra dar detalai išryškinta. Ji buvo pateikta Pr. G. *Tėviškės Žiburių* vedamajame rugsėjo 19. Pagal ją, turėtų būti vadovaujančio - koordinacinio pobūdžio centras-senatas iš religinių bendruomenių (t.y. parapijų ir jų ekvivalentų) atstovų, iškilų katalikų asmenų, na, gal ir centrinių organizacijų.

Pirmasis projektas – paprastesnis ir lengviau įgyvendinamas; antrasis – sudėtingesnis ir sunkiau atsiekiamas. Vis dėlto antruoju projektu tikintieji būtų pilniau reprezentuojami ir aktyviau įjungiami į krikščioniškųjų visuomeninių reikalų sprendimą.

Prieš pasirenkant lengvesnį kelią, reikia dar stabtelti ir pasvarstyti, ar kitas tinkamesnis kad ir sudėtingesnis kelias nėra įmanomas. O gal, laikui spaudžiant, tiksliausia yra imti pirmąjį kelią ir paskui žiūrėti, ar antrasis įmanomas.

■ Tėvų teisė ir juodos vėliavos

Daugelyje JAV ir Kanados lietuvių parapijų pirmoji komunija teikiama lietuvių kalba laikomose mišiose. Tai savaime suprantama. Tas savaime suprantamumas Katalikų Bažnyčioje remiasi josios krikščionišku atsižvelgimu į savuosius. Pagal II Vatikano susirinkimo liturgijos konstituciją, Bažnyčia "gerbia ir ugdo įvairių genčių bei tautų dvasios savybes ir talentus"... ypač gimtąją kalbą.

Taip daroma daug kur, nes tai savaime suprantama, ypač jei reikšminga dalis (tuo labiau, didelė dauguma) pirmąją komuniją priimančių vaikų tėvų to nori. Juk Bažnyčia pripažįsta, kad tėvams jų "vaikų

auklėjimas yra pirmoji pareiga ir neliečiama teisė" (iš II Vatikano susirinkimo pareiškimo apie krikščioniškąjį auklėjimą). Atsižvelgiant į nelietuviškai kalbančių vaikų tėvų teises, kartais tektų turėti jiems atskiras mišias.

Deja, pačioj skaitlingiausioj JAV lietuvių Marquette Parko parapijoj didelei daugumai pirmąją komuniją priimančių vaikų tėvų pakartotinai net raštu klebono prašant, spalio 26 mišių lietuviškai nebuvo. Pirmosios komunijos metu prie parapijos buvo nešiojamos juodos protesto vėliavos. Tuo metu geriau jų būtų nebuvę. Tačiau skaudžiausias faktas buvo ne gedulo vėliavos pirmosios komunijos dieną, bet tėvų neliečiamų teisių pažeidimas, prieštaraujant Katalikų Bažnyčios nurodymams.

■ Įtampa Bažnyčioj...

Bažnyčia tebealsuoja įtampa: popiežius Paulius VI išleido "Humanae vitae" encikliką, draudžiančią gimimus kontroliuoti dirbtinomis priemonėmis; dalis katalikų šiam draudimui pritarė, dalis – ne. Iš to draudimo gera valia besiremančių išimčių randa ne tik pavieniai teologai, bet ir kai kurių kraštų vyskupų konferencijos, kaip pvz. Olandijos, Belgijos, Vakarų Vokietijos ir kt.

Įvykiams taip plėtojantis, negalima tikėtis, kad įtampa tuoj atslūgs. Prieš problemą išsprendžiant, teks išsiaiškinti, kas sakoma ir dėl ko.

Pirmiausia, dėl pačios enciklikos. Staigiam reakcijos įkaršty daug kas teatreipė dėmesį vien į jos draudimą, ignoruodami josios pozityvius principus – vedybinio gyvenimo kilnumą bei atsakomybę.

■ ... nesutikimo pagrindas

Vis dėlto reikia tikėtis, kad bus realiau pažvelgta ir į nesutinkančiuosius su draudimu. Per paviršutiniškai jie visi kai kurių laikomi nepaklusniaisiais. Kai kurie jų gal tokie ir yra. Bet ne visi. Apie pastaruosius kalba Vakarų Vokietijos vyskupai teigdami, kad jų nesutikimas su draudimu "pagrindinai nesiremia atmetimu popiežiaus autoriteto", bet, kaip belgų vyskupai nurodo, dėl to, kad enciklikoj pateikti "argu-

mentai neturi to paties įtikinamo charakterio kiekvienam".

Taigi, nesutikimas kyla ne iš nepaklusnumo, bet dėl draudimo pagrindo klausimo. Galvojančių kitaip yra, ir jie yra Bažnyčiai lojalūs. Ir tą lojalumą Bažnyčiai jie parodo, atvira dvasia ieškodami tiesos. Jų nusistatymą gal geriausiai išreiškė Kanados vyskupai, patys nurodę ne tik paklusnumą popiežiui, bet ir iš geros valios kylančias išimtis (žr. šio "L. L." nr. 426 psl.):

"Bažnyčios vienybės nesudaro minkštadūšis prisitaikymas visoms idėjoms, betgi tikėjimo ir širdies vieningumas, atsidavimas Dievo valiai ir nuolankus, bet atviras ir besitęsias tiesos ieškojimas. Ta meilės ir tikėjimo vienybė yra pagrįsta Kristuje ir tol, kol esam jam ištikimi, niekas negali mūsų išskirti.

Mes esam vienybėj su Romos vyskupu, Petro įpėdiniu, paženklinančiu ir pridėtinai paveikiančiu mūsų vienybę su Kristumi ir vienas su kitu. Bet toji vienybė pati reikalauja tokios meilės Bažnyčiai, kad mes negalim ką kita padaryti, kaip tik jos tarnybai pašvęsti visą savo meilę ir visą savo protą.

Jei tai kartais reiškia, kad, norėdami Bažnyčią padaryti išmintingesnę ir gražesnę, mes turim, kaip daro piligrimai, stabtelėti kely ar tą kelią kiek skirtingai suvokti, niekas neturi galvoti, kad mūsų bendras tikėjimas yra prarastas ar mūsų mylimas tikslas atbukintas".

■ ... malda ir viltis

Šioj besitęsiančioj įtampoje katalikams reiks daug kantrybės, broliškos dvasios ir realybe paremtos vilties. Prasmingas yra maldos žodžiais išreikštas vokiečių vyskupų linkėjimas: "Mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus dvasia teapsaugo mus šiose dienoje nuo kartumo ir vienšališkumo, nuo nebažnytinio galvojimo, bet taip pat nuo baimės ir rezignavimo. Telaiko jis mus kantrius, pasiruošusius klausytis vieni kitų, ... pasirengusius nešti atsakomybę dėl visų žmonių, tiek gyvųjų, tiek ir dar ateisiančiųjų".

Jei šiame linkėjime minima dvasia katalikus lydės šiomis įtampomis dienomis, tada

galima tikėtis sėkmingo problemos išsprendimo. Ta prasme optimistiškai pasisako Vokietijos vyskupas: "Visas įvykis neturi vien neigiamų aspektų. Mes taip pat galime jame pastebėti naudingą tyrinanti procesą. Laikysena lyties atžvilgiu tampa objektyvesnė. Nauji keliai atveriami Bažnyčioje realizuoti autoritetą ir laisvę. Visa tai gali veiksmingai prisidėti prie Bažnyčios atsinaujinimo..."

■ Popiežius apie jaunimą

Vienos savaitinės audiencijos kalboje Paulius VI, užsiminęs apie jaunimo tarpe pasitaikančias negeroves, kaip smurto pamėgimą ir praeities atmetimą, vis dėlto nepritarė vyresniųjų įpročiui visuotinai sukritikuoti jaunąją kartą dėl jos permainų noro ir protesto. Jis pagyrė daugelį šių laikų jaunimui charakteringų bruožų, kaip "aistringą tiesos ieškojimą,... autentiškumą, reakciją prieš biurokratinę ir technologinę santvarką bei aukštesnių ir tikrai žmogiškų idealų neturinčią visuomenę, atsisakymą priimti psichologinį, moralinį ir dvasinį drungnumą... bei mūsų aplinkos nuasmeninančių prisitaikymą..."

Paulius VI klausė: "Argi tame jaunimo nepasitenkinime nėra paslėptas transcendentinių vertybių reikalo pajutimas, reikalas tikėti kažkuo absoliučiu – gyvuju Dievu? Nujausdamas atsakymą, popiežius kvietė jaunimą šių dienų atsinaujinančioje Bažnyčioje atrasti Kristų.

■ Dialogas su netikinčiaisiais

Kadaise tikintieji buvo raginami netikinčiųjų vengti, su jais kovoti; šiais gi laikais, priešingai – su jais užmegzti dialogą. Tai nereikia tikėjimo atsižadėti, bet žmogiškai ir krikščioniškai su netikinčiaisiais sugyventi – juos stengtis suprasti, rasti bendrą kalbą ir bendrą darbą.

Vatikano Sekretoriatas Ryšiams su Netikinčiaisiais, vadovaujamas Vienos arkivyskupo kardinolo Königo, išleido dialogo gaires: gerbti tiesą ir laisvę, nekompromituoti tikėjimo, vengti per didelės viešumos ir politinio įsipainiojimo, klausyti bažnytinio autoriteto.

Kardinolas Königas nurodė, kad toks dialogas gali būti vertingas laisvajame pasaulyje, bet nėra įmanomas ateistiniai diktatūrinuose kraštuose. Paskutinis jo teigimas kaip ir pasitvirtino: po ilgesnės pertraukos sovietų Pravda vėl ragino komunistų partiją, valdžią, jaunimą ir darbininkus griežtai kovoti prieš religiją.

■ žodžiai iš anapus

Nepasitenkinęs biologijos ir fizikos mokslais, Romano Guardini ėmė studijuoti teologiją. Į ją įsigilinęs, prasmingom išvalgom praturtino save ir visą krikščioniškąją pasaulį. Jojo parašyta Kristaus biografija "Viešpats" tapo viena labiausiai perkamų knygų. Jis mirė spalio 1 d., sulaukęs 83 m. amžiaus. Iš anapus gali jis prabilti į mus savo išmąstytais ir užrašytais žodžiais:

"Kas yra tikra gyvenime ir mirtyje?... Ne žmonės..., ne mokslas..., ne menas... Taip pat ne gamta...; nei laikas, nei likimas... Tik Kristaus meilė yra tikra... Jėzus Kristus yra visų dalykų pradžia ir pabaiga".

■ Kad liktume gyvi

Kas gyvas, nori gyvu likti. Tai besitęsiančios gyvybės ženklas. O vis dėlto ir gyvi daiktai kai kada prievarta netenka savo gyvybės.

Tam tikra prasme ir laikraštis, kol eina, yra gyvas, nes jame reiškiamos idėjos yra žmogiškos gyvybės reiškinys. Panašiai ir žmogus, kol jomis domisi ir skaito, idėjiniai lieka gyvas.

"Laiškai Lietuviams" yra gyvi. Gyvi jie nori ir likti. Šiuo žurnalu galim patys ir kiti daug ką pasakyti – atsinaujinant krikščionijai, ugdant lietuviybę, šeimoms ir jaunimui...

Pernai JAV buvo priversti užsidaryti keliolika laikraščių. Keliems kitiems gresia pavojus. Vis brangsta popierius, paštas, spaudos priemonės.

"Laiškai Lietuviams" nori likti gyvi, kad ir jų skaitytojai idėjiniai gyvi išliktų. Didėjant spaudos išlaidoms, tematome vieną iš eitių – doleriu pakelti prenumeratos kainą. Skaitytojai, paremdami laikraštį, parodo, kaip jie savo idėjinę gyvybę brangina.

TIKROVĖS IR ILIUZIJŲ KRYŽKELĖJ

ANTANAS PAŠKUS

II

ĮTAKA KRIKŠČIONIUI

Išryškinus stambesnius psichologinio žmogaus bruožus (abejingumą Dievui, ideologijoms ir pasaulėžiūrinėms institucijoms; atsidavimą patirtinei tikrovei juslinio malonumo, privatinio izoliavimosi ir profesinio angažavimosi formomis), nebus sunku juos atpažinti ir mūsų gyvenamaj aplinkoj. Šiapus ir anapus geležinės uždangos, krikščionių bendruomenėse ir vienuolių institucijose, dvasiškijos ir pasauliškųjų tarpe, visur užtiksim "draugiško barbaro" pėdsakų.

Ši nauja minties ir tikrovės pergyvenimų dimensija nepalieka nuošaliai ir Kristaus sekėjų. Mūsų dienų tikintysis darosi artimesnis subjektyvistui (egzistenciniam ir psichologiniam) nei devyniolikto šimtmečio objektyvistui. Nebeimponuoja objektyvios, šalia jo esančios, filosofinės tiesos. Ir jis linksta interpretuoti tikrovę iš žmogiškos perspektyvos. Tomistiniai Dievo buvimo įrodymai ir jam nebedaro įspūdžio. Nesi-stengia jis Dievo ieškoti žvaigždėtam dangui, bet savo sielos labirintuose. Neklausia, kaip įrodyti Dievo buvimą, bet ką jam religija gali duoti. Neieško loginio savo tikėjimo pagrindimo, bet psichologinio tikrumo. Norėtų jis Dievą garbinti iš patraukimo, o ne iš pareigos; būti doru, sąžinės liepiamas, o ne įstatymų verčiamas. Laukia, kad liturgija prakalbėtų į visus jo pojūčius; regėjimą, klausą, motorines jusles ir t. t. (Lietuvis kažkodėl mėgsta snaudimu religinėse apeigose dalyvauti). Pagaliau jis mielai klausotų pamokslininkų, kurie prakalba į jį, o ne į seniai nebeegzistuojantį šv. Augustino laikų primityvų krikščionių. Jis, taip pat kaip ir jo psichologinis brolis, pradeda justti bažnytinių institucijų slėgimą. Vis daugiau

bando išsivaduoti iš asketinės doktrinos ir praktikos; nori pasauliu džiaugtis, o ne tik jį pakęsti. Aplamai dabarties krikščionis žiūri į žemišką buitį kaip į savęs atbaigimo progą ir galimybę, o ne tik pasirošimą būsimam gyvenimui. Čia, gal būt, ir reikėtų ieškoti "celibatininkų maišto" šaknų Katalikų Bažnyčioje.

Pagaliau ir krikščionybės vadai užsikrėtę sočios žmonijos idealu. Paskaitykime tik popiežiaus Jono XXIII encikliką *Pacem in terris* ar Pauliaus VI kalbas Kolumbijoje. Jose išgirsime nedviprasmišką socialinės evangelijos kalbą. Protestantų ministerio Martin Luther Kingo regėta pažadėtoji žemė, į kurią jis bandė atvesti savo tautą, yra ne kas kita kaip pertekusi visuomenė. Kartais susidaro įspūdis, kad socialinė evangelija ima nusverti malonės evangeliją. Šįmet 40% baigusiujų garsią protestantų seminariją (Union Theological Seminary) Niujorke atsisakė užimti postus parapijose, o išėjo į "karą prieš skurdą". Tiesioginis pastoracijos darbas jiems pasirodė nereikšmingas. Pasigirsta ir katalikų tarpe balsų, reikalaujančių, kad misijonieriai, užuot skelbė Kristaus mokslą, koncentruotųsi socialinei tarnybai. Šiuo atžvilgiu įdomus šv. Mykolo Universitete Toronte šįmet įvykęs simpoziumas (žr. *America*, 1968 kovo 30; 407-409 psl.). Ten susirinkę psichiatrai ir teologai svarstė psichiatrijos ir teologijos vaidmenį konstrukcijoje. Būdinga, kad visoj konferencijoje nei vieną kartą nebuvo paminėtas Dievo vardas, kaip objektyvios ir nepriklausomos tikrovės, su kuria žmogus santykiAUT. Katalikų teologai, matyt, neturėjo ką pasakyti apie Dievo vietą žmogiškųjų vertybių statyboje.

Viduriniais amžiais tikintysis per Dievą užmiršo žmogų. Dabarties tikinčiajam gre-

sia kitas kraštutinis – per žmogų užmiršti Dievą. Toks pavojus nebuvo svetimas ir Kristaus laikais. Kristus primygtinai įspėjo nepamiršti vargšų socialinės labdaros (alkanų maitinti, ištroškusius pagirdyti, nuogus pridengti ir t. t.), padarydamas ją būtina sąlyga išganymui (žr. Mato 25, 34–46). Tačiau į Judo priekaištą, kad už brangius Magdalenos tepalus, išlietus ant Kristaus kojų, būtų buvę galima sušelpiti vargšus, Kristus nedvejodamas atkirto: "Beturčių jūs visuomet turite savo tarpe, o mane ne visuomet turite" (Jono 12, 8). Kažin ar ne taip Kristus atsakytų tiems, kurie ir šandien Dievo kulto sąskaiton bando risti socialines problemas. Šiandien ne šventyklų nuskurdinimu, bet tik socialiniu teisingumu galime alkanus pasotinti.

Emigrantinio ir "draugiško barbaro" bruožų galima lengvai pastebėti ir lietuviškų krikščionių veiduose. Kas pvz. skaitė šių metų birželio mėn. studentų ateitininkų žurnaliuką "Gaudeamus" (Nr. 3), tam greičiausiai krito į akį mūsų nagrinėto psichologinio žmogaus kai kurios žymės. Pašaipei ironija ir cinizmas pinasi su panieka retoriniams šūkiams ir aštria kritika politinėms grupėms. Prasikiša ten ir dialogo su Rytais noras ir polinkis atsikratyti ateitininkų ideologijos principų. Bet atvertę kitą medaliao pusę, rasime idealizmo ir rūpesčio Lietuvai. Pajusime skausmą, stebint merdėjančią ateitininkiją. Jei turėsime jautrias ausis, išgirsime ir tylų pagalbos šauksmą "numirėliui" prikelti. Iškyla ten ir paskutiniai žmogaus egzistencijos klausimai ir pojūčių žmogaus melancholija. Gal neatsitiktinai ir žurnaliuko viršelį papuoštas nuogos moters škiu.

KRIKŠČIONIO ATSAKYMAS

Šioje vietoje tikintysis privalėtų paklausti, ar jis privatizmo šydu apsitraukusiam ir viskuo pertekusiam žmogui beturi ką pasakyti? Ar tarp jo ir psichoanalitinio žmogaus begalima prasminga komunikacija? Ar tarp laimingų ir gerų techninio rojaus barbarų iš viso begalima krikščionio misija?

Atsakymas į šiuos klausimus tegalėtų būti, rodos, tik sąlyginis. Jei psichologinio

žmogaus kelias nėra iliuzija, o tikrovė, tuomet krikščionybė tegali jam pasakyti tiek, kiek egiptiečių mumija Niujorko muziejui. Prie jos trumpam laikui sustos tik tie, kurie domėsis senienom. Gi psichoanalitinio žmogaus akyse krikščionybė yra muziejaus seniena, atgyvenęs dalykas. Vienok, geriausia atveju, krikščionybė galėtų būti padėta vaistų lentynoje (Jungas taip ir padarė), kad kartais prasmės liga sirgęs ir iš naujo atkritęs ligonis turėtų po ranka raminančių lašų.

Tačiau jei psichologinio žmogaus kelias yra tik iliuzija, tuomet krikščionybė turi dang šansų psichologinį narcisistą atvesti į tikrovės balansą. Iš tikrųjų, nesunkiai galima pastebėti, kad psichologinio žmogaus statinys nesiremia kietu gruntu.

1. Negalima istoriškai įrodyti, kad tik doktrinai užsiangažavę žmonės yra karų ir visokių nelaimių priežastimi. Teigti, kad nuo doktrinos nutolę žmonės yra morališkai jautresni už tikėjimui paklusnius, reikėtų galvoti primityviom juoda-balta kategorijom. Iš tikrųjų ši prielaida suplaka tikėjimą su suabsoliutinimo polinkiu (instinktu).

2. Suponuojama, kad paties žmogaus vidus be išorinių vertybių ir normų padarysias žemę nepažeidžiamą praeities klaidoms ir ateities puolimams. Tuo tarpu Vakarų patirtis neranda žmogaus sąmonėje vietos, kuri būtų laisva nuo neapykantos ir naikino potraukių (instinktų). Priešingai, juo giliau leidžiamasi į žmogaus sąmonę, tuo daugiau turima šansų sutikti vis piktesnių demonų. Paprastai išorinės demokratijos formos greit subyra, jei jos remiasi žmonėm, neišsivadavusiais iš anų demonų (neapykantos, godumo, naikino) valdžios. Išorinis taikos rūmas sugriūva, jei jo pamatai nesulieti išvidinės ramybės ieškančių žmonių. Tikėti į nekenksmingą žmogaus sąmonės karalystę bene ir bus viena iš paskutiniausių iliuzijų. Elementarinė psichologija sako, kad be išorinės pagalbos, pasireiškiančios tam tikrom normom, moralinis impulsas žmoguje neužsižiebs arba sužibėjęs tuojau užges. Kas gi jei ne idealas apvaldo laukinius instinktus?

3. Netikra pagaliau, ar technologinio rojaus žmogus, begyvendamas pojūčiais ir

erotiniais malonumais, nepasiges išmestų žmogaus mįslės raktų? Ar neužsigeis sužinoti, iš kur jis atėjo ir kur eina?? Kažin ar neatsiras tokių ir "draugingų barbarų" tarpe, kurie, kaip brolių Karamazovų Mitja, nenorės milijonų, o atsakymo į jų statomus klausimus: arba tokių kaip Browning, kurio maistas ir gėrimas buvo surasti gyvenimo prasmę. Kažin ar Dievą praradęs žmogus jaučiasi ramus, kai savo gyvenime temato beribės erdvės ledines akis? Ar jis nepanašus tada į tarp šaltų žvaigždynų klajojančią pamišusio kareivio į dangų paleistą strėlę? Ar iš viso nepradeda žmogus kažko slapta bijot, kai tik trumpučių savo gyvenimo mirksnių sugretina su bekrašte būtimi? Ar pagaliau mes galime ignoruoti tos pačios linksmosios Vienos terapeutinės garsenybės, Victor Frankl, išpėjimą, kad žmogaus esmine dimensija yra ne malonumo siekimas, ne valdžios troškimas, bet prasmės ieškojimas.

4. Netruksta įrodymų ir mūsų laikais, kad vien duona ir žaidimai žmogaus problemos neišsprendžia. Pertekliaus civilizacija, pavertusi kokybę kiekybe, klausianti *kaip*, o ne *kodėl*, garbinanti priemones, o ne tikslus, visų nebepatenkina. Kai kas iš jos visai pasitraukia (*hippies*), kai kas ją visiškai pasmerkia (egzistencialistai ir sušvetimėję). Nežinia, pavyzdžiui, kiek lietuviškų galvų būtų galima priskaityti pirmųjų, t. y. pasitraukusiųjų, grupė. Vienok antrųjų, prieš riebią civilizaciją rėkaujančiųjų, būry girdėti daug lietuviškų balsų. Bene iš stipriausių tokių balsų, rodos, reikėtų laikyti brolių Mekų filmus. Paties Jono Meko žodžiais, "tai laiškas neramios širdies iš beprotiško pasaulio egzistencinio nepasitenkinimo draugams" (*Metmenys*, 1966 lapkr., 55 psl.).

Pagaliau ir libidinė energija, atskirta nuo asmens vertybių, savo pažadų neišpildė. Rollo May pastebėjimu, iš psichoterapisto pacientų retai kas šiandien nesijaučia *seksu* nusivylęs. E. Hemingway romanas *Farewell to Arms* greičiausiai pasiliks istorijoje kaip viena iš paskutiniųjų karštos meilės istorijų. Viktorinėj eroj norėta meilės be *sekso*, šiandien ieškoma *sekso* be meilės, taigi ir be džiaugsmo.

Nebus daug suklysta pasakius, kad dabarties krikščionis yra labiausiai plakamas dviejų laiko dvasios šėlstančių bangų: nerimu degančio, klaikią vienumą išgyvenančio egzistencializmo ir nusiangažavusio, šia diena besigėrinčio privatizmo; masochistinio egzistencializmo ir hedonistinio privatizmo. Veltui šių putojančių bangų sukury ieškotume graikiškos harmonijos, romėniško ryžto ar viduramžių dvasingumo.

Jei psichologinio žmogaus utopija didžia dalimi yra iliuzijų padaras, tai dar didesnė iliuzija būtų dairytis klasikinio žmogaus dabartinių tikinčiųjų tarpe. Užtat kalbėti į klasikinį krikščionį būtų lygu kalbėti tuščiom sienom. (O kiek tokių pamokslų!). Ačiū Dievui, Katalikų Bažnyčia suprato modernųjį žmogų. Vatikano II dokumentai ir ypač posusirinkiminė teologija (žr. Paulistų leidžiamą *Concilium*), kreipiasi ne į tomistinių žmogų, kurio jau nebėra, bet į freudinių, marksistinių ir egzistencialistinių dimensijų žmogų.

Nematyt tik, kad Bažnyčios atsinaujinimas būtų palietęs laisvojo pasaulio lietuvių katalikus (neišeitį ir ateitininkai). Jei liturgijoj išorinių pasikeitimų įvesta (kalba ir apsukti altoriai), tai teologinės minties pasauly tie pasikeitimai beveik lygūs nuliui. Regis, kad susidomėjimo nauja teologine dvasia parodė tik trys lietuviški žurnalai: *Laiškai Lietuviams*, buvus čikagiškė *Ateitis* ir *Metmenys*. Gaila, kad čikagiškė *Ateitis*, nukrypus į universalizmą, neberado vietos lietuviško žmogaus dimensijom; o niujorkiškai *Ateičiai* gyvenimas sustojo ties 1944 metų riba (jaunimo žurnalas!). Gi povatikaninės teologijos problemų gvildinimą *Aiduose* būtų galima suvesti į vieną sakinį: leidžia tėvai pranciškonai.

Tuo tarpu lietuviškų teologijos daktarų skaičius laisvame pasauly pasiekia tik (!) dvi kapas. Merdi ir atsineštinės akcijos formos. Paskiri bandymai šioje srityje sukurti ką nors naujo sunkiai vyksta (pavyzdžiui, jaunimo žygis), nes nepakankamai įsigilinama į gyvenamos aplinkos kontekstą.

Apskritai, iliuzijų kryžkelėje atsidūrusį žmogų krikščionis gali sudominti tik parodęs intelektualinę viziją jo faktais apkrau-

tam protui ir meilės šilumą jo atšalusiai širdžiai. Erdvių begalybė paklydusiam ir svaiginančiu greičiu beskriejančiam žmogui tegalima rasti gyvenimo kryptį tik teihardinės sintezės pavyzdžiu. Dviejų dimensijų tomistinė filosofija nebepajėgia sutalpinti naujo žmogaus.

Swift *Guliverio kelionėse* (1726) išpėjo, kad žmogus gryo platonizmo karalystėj gyventi negali. Ministerio pirmininko žmona (Laputos saloj) sausa logika pagrįstą gyvenimą iškeitė į girtuoklio liokajaus aistrą. Jai buvo belikęs tik toks kelias išbėgti iš širdį dusinančios proto karalystės. Žinoma, tai ne pavyzdys krikščioniui, bet išpėjimas. Dionyzinės sąmonės neigimas prives prie apoloninės sąmonės išsižadėjimo. Tarp šių kraštutinumų krikščionis privalo rinktis vidurio kelią: dvasią išplėsti kūniškom dimensijom, kūną persunkti dvasios ugnim.

Atvirumas laikui ir sau pačiam yra viena iš pagrindinių dialogo sąlygų. Krikščionis privalo atviromis akimis žiūrėti į naujus faktus, ieškoti naujų interpretacijų, pastebėti naujas iš kolektyvinės sąmonės išskylančias minties sroves. Antra vertus, būtina krikščioniui atsisakyti visa žinančios arogancijos. Žmogus, kurs "viską žino", kuriam niekas nebegali nieko naujo pasakyti, yra psichologiškai miręs. Tai muziejuje gulinti mumija. O kas gi gali su mumija bendrauti? Pagaliau ir pati krikščionybė neturi atsakymų į visus klausimus, nėra pasiekusi galutinės tiesos taško, negarantuoja išganymo nei vienam savo nariui. Apskritai visa visata dar nėra tas, kas turėtų būti. Ji dar nėra visa tiesa. Ji dar tik kelyje į tiesą drauge su mumis. Todėl ir krikščionys mato tik kelią, vedantį į tiesą – Kristų.

Krikščionis, kaip ir jo kryžkelių brolis, išgyvena žmogiškos būties tragiką ir netikrumą. Vienok tos tragiškos egzistencijos tamsiuos horizontuos matosi tikslo ir prasmės pašvaistė. Bet tam šviesiam horizontui pasiekti krikščionis privalo tarnauti Dievui žmonėse. Neleista jam nuo gyvenimo kryžiaus bėgti ar prie jo sustojus teisintis. Būties grumtynėse, triumfe ir nusivylimuose ir krikščionis, kaip ir jo brolis bedievis, atranda savo likimą. ***

APIE LIETUVIŲ SKAUTŲ SĄJUNGOS PRAEITĮ, DABARTĮ IR ATEITĮ

Lietuvių Skautų Sąjungos
50 metų gyvavimo sukakty
pasisako keturi
skautų sąjūdžio veteranai

KLAUSIMAS: Kokia yra skautų sąjūdžio ideologija? Ką laikote jos pačiu pagrindiniu bruožu?

ONA ZAILSKIENĖ: Skautų sąjūdžio ideologijos esmę labai tiksliai nusako skautiškas šūkis. Tai laisva valia pasirinkta efektyvi jaunų širdžių meilė Visatos Kūrėjui, savo tėvynei ir artimui. Beskautaujant visos trys dalys išgyvenamos praktiškai. Šūkį labai gražiai paremia skautų įstatai, įžodis.

APOLONIJA ŠENBERGIENĖ: Skautų sąjūdžio ideologiją nusako jo įstatai, obalsis ir šūkis "Budėk!" Pirmasis įstatai – *skautas tiesus ir laikosi savo žodžio* – remia visų kitų įstatų vykdymą gyvenime.

Svarbiausias bruožas – jaunimas *pats* save auklėja pagal Baden Powellio sistemą.

ANTANAS SAULAITIS: Lietuviškoji skautybė, papildydama šeimos. Bažnyčios, mokyklos bei bendruomenės pastangas auklėti jaunimą, siekia prisidėti *ugdyti jaunuolio asmenybę*, ypatingai veikdama *formuoti jo būdą*, kad jaunuolis būtų sumanus, pastabus, susivaldąs bei savimi pasitikįs; kad jis būtų nagingas bei praktiškas; kad jis

Lapkričio 1 d. Lietuvos Skautų Sąjunga mini savo 50 m. gyvavimo sukaktį. Ta proga „Laišku Lietuviams“ redakcija paprašė šių keturių LSS veteranų atsakyti į eilę klausimų apie skautų sąjungą.

Vyresnysis skautininkas Kazys Palčiauskas, gyv. Cicero, Ill., buvo ilgametis Lietuvos Skautų Sąjungos Tarybos pirmininkas.

Vyresnysis skautininkas Antanas Saulaitis, gyv. Oakville, Conn., yra Lietuvos Skautų Sąjungos Tarybos pirmininkas ir „Skautų Aido“ redaktorius.

Vyresnioji skautininkė Apolonija Šenbergienė, gyv. Clevelande, Ohio, yra viena pirmųjų skaučių veikėjų.

Vyresnioji skautininkė Ona Zailskienė, gyv. Cicero, Ill., yra buvusi ilgametė Serijos vyriausioji skautininkė.

būtų sveikas bei ištvermingas; kad jis būtų naudingas bei paslaugus padėti; kad jis būtų sąmoningas bei pareigingas lietuvis.

Skautų ideologijos pačiu pagrindiniu bruožu laikau *individualinį charakterio ugdymą*, tvirtai laikantis pagrindinio skautybės metodo dėsnių: pasidalinti aisakomybe ir sudaryti tinkamas sąlygas skautiškomis priemonėmis *jaunuoliui pačiam ugdytis*.

KAZYS PALČIAUSKAS: Lietuvos Skautų Sąjunga yra visuomeninis lietuvių sambūris, kurio tikslas yra pagal Robert Baden-Powellio skautybės sistemą auklėti jaunimą religingais savo tikėjimo nariais, dorais, kilnios dvasios, tvirto būdo, sveikais žmonėmis, sąmoningais lietuviais ir naudingais piliečiais (LSS Statuto §1). Šūkis: Dievui, Tėvynei ir Artimui (ten pat, §2). Taigi, principiniai organizacija yra teistinė ir tautinė. Nariais gali būti tik tikintieji lietuviai. Ateistai, agnostikai ir indiferentai, nors būtų ir lietuviai, LSS nariais negali būti. Baden-Powellis, kurio skautybės sistema naudojama, yra pažymėjęs: „Skautas yra visų pirma tikintis žmogus; atmetu bet kurį skautizmą, kuris neturi savo pagrinde religijos“

(*Master's Gazette*, 1920, sausis, 16 p.). Sąjunga nesiriboja viena kuria religija ir todėl ji yra multireliginė organizacija savo narių sudėtimi.

Tautiniu atžvilgiu LSS yra lietuvių organizacija. Skautų auklėjimo siekiamas idealas yra tautos tobulėjimas ir nenutrūkstanti lietuvių tautos egzistencija savo Tėvyneje – Nepriklausomoje Lietuvoje. Būdama ištikima šiems idealams, organizacija kolektyviai ir jos nariai individualiai dalyvauja lietuvių tautos ugdymo darbe.

Lietuvių skautų šūkyje ir įstatuose išreikšti religiniai, tautiniai ir visuomeniniai auklėjimo idealai nustato gaires jos narių pasaulėžiūrai formuotis. Reikia pripažinti normaliu dalyku, jei idėjinio sąmonėjimo laipsnis individualiai įvairuoja pagal narių asmeninius sugebėjimus, imlumą ir susidomėjimą. Ir LSS-je individualizacijos reiškinys jos narių idėjinio sąmoningumo išbalansavime egzistuoja, kaip jis egzistuoja ir kitose ideologinėse organizacijose. Juk ir griežtai apibrėžtų ir labai detalai aptartų ideologijų organizacijose narių idėjinio įsisąmoninimo laipsnis ir išbalansavimas nėra suniveliuotas ar sušablonintas iki totalinio vienodumo. „Kiekvienas narys formalią ideologiją suasmenina konkrečiu savo pasaulėžiūros išplėtojimu“ (J. Girnius, *Idealas ir laikas*, 173 ps.).

Skautiškos ideologijos pagrindiniu bruožu įžiūriu krikščionybės etiką ir morale persunktus skautiškosios ideologijos principus, kuriais vadovaujamosi, vykdant auklėjimo ir auklėjimosi darbą.

Labai vertingą skautiškosios ideologijos interpretaciją yra davęs lietuviams skautams S. Šalkauskis leidinyje „Skautai ir pasaulėžiūra“.

KLAUSIMAS: *Kokią įtaką skautybė turėjo jaunimui Lietuvoje ir turi dabar čia, išėivijoj?*
APOLONIJA ŠENBERGIENĖ: Skautybė turėjo labai didelę įtaką, labiausiai dėl to, kad atitiko jaunimo idealinę nusiteikimą ir davė metodą praktiniam to nusiteikimo pritaikymui. Pirmasis skautų įsakymų – *nelaik iš kitų nieko, o pats duok visiems, ką gali* – buvo užkrečiantis skauto bruožas, dažnai virtęs didvyriškumu ne vieno suaugusio skauto gyvenime.

Jaunieji skautai rikiuotėj (nuotr. Alg. Kezio, S. J.).

Išėivijoje gana progresyviai tas pagrindinis skauto bruožas pritaikomas, kai jaunimas *pats* savo charakterį auklėja, kad sėkmingai galėtų tarnauti Dievui, Tėvynei ir Artimui. Išėivijoje, panašiai kaip ir pas vietinius skautus, vyresnieji dalyvauja ir prižiūri net ir mažą vienetą. Metodas darosi daugiau mokomo pobūdžio. Dėl to daugeliu atvejų keičiasi skautų dalyvių amžius: jaunesnieji paklusta, vyresnieji iškrenta. Skautavimas turi didesnę reikšmę lietuviybės palaikymui, mažesnę charakterio ir iniciatyvos auklėjimui. Išėivijoje skautavimas priartėja prie kitų jaunimo organizacijų veikimo.

ANTANAS SAULAITIS: Kadangi skautybė turėjo tokį didelį pasisekimą, tai ir jos įtaka, aišku, buvo didelė ir gera. Skautiškojo auklėjimo užsimojimai, veikimo metodai, įvairūs programiniai dalykai ir pats užsiėmimų turinys prasiveržė net pro organizacijos sienas ir pozityviai papildė iš viso jaunimo ir specialiai jaunimo organizacijų veiklą.

Nepriklausomybės laikų skautybės įtaką liudija ir tas ryškus faktas, kad beveik 100% visi buvę skautai-ės, po karo griebėsi atkurti lietuvių skautų organizaciją, kuri šiuo metu yra dėsninai išplitusi viso laisvo pasaulio lietuvių kolonijose.

Nesunku pastebėti, jog ano laikotarpio skautybės įtaka tebėra didelė ir dabar, kai matome tais pačiais pagrindais veikiančią milžinišką Skautų Sąjungą, daugybę savanoriškai dirbančių vadovų bei vadovių, mielai prisidedančius tėvus bei rėmėjus ir skautiškai veikiančius gausius skautų bei skaučių būrius.

KAZYS PALČIAUSKAS: Lietuvoje ir skautų organizacija, ir jos aplinka buvo lietuviška: visur kalbėjo, skaitė, rašė, mokėsi, dainavo, meldėsi lietuviškai, ar skautai buvo namie, mokykloje, bažnyčioje, pasilinksminiame ar sueigoje. Visur tas pats vieningas pasaulis. Dabar jaunimas nuolatos būna dviejuose kalbos ir turinio atžvilgiu suskilusiuose pasauliuose. Šiandien, manau, lietuviška skautybė bendrame lietuviybės išlaikymo fronte atlieka labai reikšmingą

vaidmenį, sudarydama sąlygas jaunimui dažniau pabuvoti lietuviško pasaulio aplinkoje. Lietuvoje nebuvo lietuviybės išlaikymo klausimo, o dabar tenka rūpintis, kad skautai, iki subręsdami, bent apsispręstų už lietuviybę ir būtų pasirengę tą apsisprendimo mintį perduoti po jų sekančiai kartai. Manychiau, kad dabar lietuvių skautų organizacijoje įtaka bendroje lietuviškų auklėjimo institucijų sistemoje reliatyviai yra reikšmingesnė, kaip Lietuvoje, nes: a) organizacija yra mūsų visuomenės vieningiau ir palankiau priimta ir respektuojama; b) kitų lietuviškų auklėjimo faktorių įtaka susilpnėjusi; c) lietuvių skautai yra sutelkę, palyginti, didelį procentą lietuvių jaunimo.

ONA ZAILSKIENĖ: Skautiškojo sąjūdžio auklėjimo ir auklėjimosi per žaidimus sistema dešimtis tūkstančių Lietuvos jaunimo išugdė tvirtomis asmenybėmis. Įžiebtosios tėvynės ir žmoniškumo meilės ugnys stipriai veikia aktyvų ar pasyvų skautą visą jo gyvenimą. Laisvėje gyvenant, skautavimu buvo ugdomi stiprūs charakteriai, o išėivijoje – ypatingai tautinės sąmonės ugdymas. Šį klausimą labai vaizdžiai paryškina skautiškojo sąjūdžio spontaniškas atsikūrimas tremties stovyklose ir jo išliepsnojimas išėivijoje.

KLAUSIMAS: *Kaip išaiškinti, kad skautų sąjūdis, nors būdamas tarptautinis, vis dėlto išugdo tautiniai sąmoningus lietuvius?*

KAZYS PALČIAUSKAS: Skautybės sąjūdis yra tiek tarptautinis, kad jis yra prigijęs įvairiose pasaulio tautose. Baden-Powellio formuluotieji skautiškosios ideologijos pagrindai yra universalūs ir priimtini kiekvienai tautai, jie tarnauja kiekvienos konkrečios tautos ir jos tėvynės - valstybės tikslams, bet ne kokiam tarptautiniam centrui ar institucijai. Vaizdingesniame palyginimui būtų galima išsireikšti, kad kiekviena tautinė skautų organizacija yra suvereninė, ji tik dalyvauja tarptautiniame bendravime, kaip lygi su lygiais. Auklėjimo turiniu ir uždaviniais pasirūpina pačios tautinės skautų organizacijos.

ONA ZAILSKIENĖ: Dalyvavimas tarptautinėse stovyklose ir kituose subuvimuose su-

žadina kiekvienos tautybės skautų ambiciją parodyti ir iškelti savo krašto būdingiausias ir geriausias savybes. O ir skautybės ikūrėjas atsidavimą savo kraštui visad akcentuodavo.

APOLONIJA ŠENBERGIENĖ: Tarptautinis Skautų Biuras niekad nelietė tautinių - valstybinių skautų organizacijų savitumo ar tautinio susipratimo. Priešingai. Tarptautinėse Jamboree'ose tautinės ypatybės buvo pageidaujamos, skatinamos, kaip ir meilė savo kraštui, savai kultūrai. Baden-Powellis siekė per skautus pasaulyje įgyvendinti taikesnę tautų sugyvenimą bei broliškumą: pagarbą vienos tautos kitai, vienos valstybės – kitai. Ir lietuviai skautai, manau, labiausiai didžiavosi savo lietuviybe, kai tekdavo pasirodyti tarptautinėse stovyklose.

ANTANAS SAULAITIS: Tikrąja žodžio prasme tektų sakyti, kad kokios tarptautinės skautybės nėra. Kiekvienas kraštas turi savo *skautybę*, kuri visais požiūriais yra *tautinė*, sava. Yra *tarptautinis bendravimas*, kurin proginiai ir pastoviai dedasi atskirų valstybių skautų organizacijos, pripažįstančios skautybės ikūrėjo lordo R. Baden-Powellio jaunimo ugdymo principus.

Mūsų skautybė Lietuvoje ir dabar išeivijoje visą laiką buvo ir liko lietuviška, tautinė, visai sava; kitokia ji negalėjo būti, kitokia ji negali ir išlikti.

Lietuvių Skautų Sąjunga ir laiko savo pagrindiniu auklėjimo uždaviniu – *ugdyti sąmoningus lietuvius*.

KLAUSIMAS: *Kokią vietą skautijoje turi religija ir kaip skautų religinis auklėjimas buvo vykdomas nepriklausomoj Lietuvoj ir yra vykdomas čia, išeivijoje?*

ONA ZAILSKIENĖ: Tarnavimas Dievui šūkyje įrašyta pirmoje vietoje. Ir Lietuvoje buvo, ir išeivijoje yra religinis auklėjimas dvasios vadovų žinioje. Religiniam auklėjimui daug sielos ir atsidavimo rodo ir vienetų vadovai.

APOLONIJA ŠENBERGIENĖ: Religija skautybei, sakyčiau ir Lietuvoj, jau tada buvo ekumenizmo dvasioj: vykdyti savo ir gerbti kitų religinius įsitikinimus.

Lietuvoj nebuvo nuostatų religinėms

programoms, nes mokyklos pilnai atlikdavo tą uždavinį. Antrasis įstatas – *ištikimas Dievui* – reiškė ir pildyti religinius nuostatus bei aktyviai dalyvauti šventėse, vėliavas šventinti ir t. t.

Išeivijoje religinės programos išakmiai įtrauktos į laipsnių programas ir įvesta kapelionų institucija. Praktikoje skiltininkams ir draugininkams uždedama katekizavimo pareiga, kas juos labai apsunkina. Tenka vykdyti, nes išeivijoje – mokyklose ir šeimoje – vaikai ne visada išmokomi melstis lietuviškai, o religinis auklėjimas parapijinėse mokyklose bei sekmadienių religinės pamokos dėl kalbos ir kt. nebesutampa su skautų religinėmis programomis. Kapelionų institucija, be retų religinių paskaitų, lieka daugiau teoretinė.

ANTANAS SAULAITIS: Skautybės ikūrėjas vienu savo sistemos *pagrindu padėjo religinį motyvą*. Jo dėsnis: 1) skautas-ė, pripažįsta Dievo buvimą ir 2) vykdo savo tikybės pareigas.

Lietuvos skautybės ideologiniai pagrindai iš pat pradžių buvo pagrįsti religiniu motyvu. Sąjūdžio šūkis – Dievui, Tėvynei ir Artimui! Tie pagrindai buvo tokie ir jie liko tokie pat. Skautų organizacija Lietuvoje niekada nekvestionavo religijos klausimo ir visais jai prieinamais būdais religinį reikalą laikė natūralia skautiškojo ugdymo dalimi.

Lietuvių Skautų Sąjunga atkurta Lietuvos skautybės ideologiniais pagrindais ir laikosi to paties nusistatymo. Dabar religiniu skautų-čių auklėjimu rūpinasi skautų dvasios vadovai pagal LSS statuto jiems suteiktas teises.

KAZYS PALČIAUSKAS: Lietuvių skautų ideologijoje religinis momentas buvo akcentuojamas per visus organizacijos egzistencijos 50 metų. Jau 1919 m. registruotuose "Lietuvos Skautų Paspirties Draugijos" įstatuose buvo įrašytas devizas: "Tikėjimas į Dievą, Tarnavimas Tėvynei ir Artimo Pagalba". Gi P. Jurgelevičiaus 1920 m. paskelbtuose "Pirmuose skauto žingsneliuose", atspausdintuose obalsyje, įžodyje ir įstatuose, visur pabrėžiamas tikėjimas į Dievą. L. S. Brolijos 1930 m. statuto §69 ir

LS Sąjungos 1935 m. statuto §75-76 numatė kapelionus skautų-čių religiniam auklėjimui, Tačiau organizuoto dvasininkų-kapelionų įtraukimo į skautų-čių religinio auklėjimo darbą su bažnytinės vyresybės bendradarbiavimu nebuvo pasiekta per visą nepriklausomosios Lietuvos laiką iki LSS uždarymo 1940 m. Skautiškame darbe dalyvavo tik atskiri entuziastai dvasininkai, kaip kun. Mažonas, kun. Morkelis, kun. Petriką ir kt.

Atsikūrus skautams tremtyje, 1946 m. LSS statute aiškiai formuluota religinio auklėjimo vieta organizacijoje ir apibrėžta dvasios vadovų institucija. Tas padaryta LSS-gos vadovybei susitarus su šv. Sosto Delegatūra ir Evangelikų-Liuteronų Bažnytine vyresnybe.

KLAUSIMAS: Ar prieš 60 metų Baden-Powellio pradėto skautų sąjūdžio bent kai kurie metodai nėra jau atgyvenę? Ar ieškoma naujesnių, šių laikų jaunimui tinkamesnių?

ONA ZAILSKIENĖ: Skautiškasis sąjūdis eina su gyvenimu. Skautų vadovams didelį rūpestį kelia nemažos dalies pasaulio jaunimo visiškas pasimetimas.

Patraukliau vadovaujamas skautavimas galėtų suburti kuo didesnę skaičių jaunimo ir padėti jam atrasti kelią į gražesnę ateitį.

ANTANAS SAULAITIS: R. Baden-Powellis sukūrė skautybės *ugdymo principus*, kurie veikia ir patį skautiškojo ugdymo metodą pagal laiką, vietos dalyvių sudėtį, kultūrinės bei socialinės sąlygas ir pan.

Nuo pat pradžios, Baden-Powellio padėtais pagrindais, sąjūdis palaipsniui vystėsi į šakas, į grupes ir t. t. ir visais spinduliais dar kitaip.

Skautybė buvo ir tebėra nuolat progresuojąs jaunimo ugdymo veiksnys; jos visokių, taigi, ir metodų progresu bei naujumu rūpinasi ir daugybė giliai mąstančių, išlavintų ir reikalui pasišventusių žmonių. Gerai supratęs skautybės principus, nuo vadovų-ųjų pareina, kiek jie tų principų reikalavimus tobulai skautauti sugeba pritaikyti "laiko dvasiai", "laiko reikalavimams" ir pan. Tikrai išmaną veikia sėkmingai ir neturi bėdos "atnaujinti"...

APOLONIJA ŠENBERGIENĖ: Skautų sąjūdžio pagrindinė idėja nėra atgyvenusi. Net tie neigiami jaunimo judėjimai, kaip "gėlių jaunimo", *bytnikų*, rodo, kad jaunimas nori pats ką nors daryti. Priešingai. Skautybės idėja su jos metodais šiais laikais gal daugiau reikalinga, negu tada, kai ji kūrėsi. Problema yra, kaip sukelti jaunimo entuziazmą skautavimui? Iš praktikos su jaunesnio amžiaus mergaitėm drįstu tvirtinti, kad mūsų programos su labai plačiais lituanistiniais reikalavimais priverčia nutolti nuo Baden-Powellio savęs auklėjimo metodų. Jaunimas vis dar linkęs sueigose praktiškai ką nors daryti, žaisti, dainuoti, keliauti, stovyklauti, išskylauti. Kūrybingumą stabdo per stipri vyresniųjų įtaiga bei dažni dvigubi įsipareigojimai. Nutolimas nuo gamtos, tos natūralios skauto mokytojos, sudaro didelę kliūtį vystyti Baden-Powellio metodą. Pavarčius amerikiečių skaučių programas, matomas nuolatinis naujų metodų ieškojimas ir pristatymas esamoms sąlygoms. Ne vieną vertėtų ir mums išbandyti, vartojant lietuvišką turinį.

KAZYS PALČIAUSKAS: Kai Baden-Powellis kūrė skautus, D. Britanija buvo pasaulinė kolonijalinė imperija, kurioj saulė niekada nenusileisdavo. Kiekvienas anglas, tarnaujįs kariuomenėje, policijoje, valdžios įstaigose ar ekonominėse organizacijose, turėjo beveik būtiną pareigą praleisti bent keletą metų imperijos periferijose. Tuo būdu dažnai atsidurdavo džiunglėse bei kitokiose primityviose sąlygose, kuriose reikdavo mokėti ir sugebėti išlikti (*survive*). Tokiose aplinkybėse pėdsakų skaitymas, mazgų rišimas, ugnies įkūrimas, palapinių statymas, maisto pasigaminimas ir kt. būdavo gyvybinis reikalas. Jauniems berniukams tokie dalykai – tai egzotika. Todėl jie mielai praktikuojami ir civilizuoto gyvenimo aplinkybėse. Nežiūrint to, šiandien daugelis skautiškų užsiėmimų "sucivilizėjo". Ypačiai ten, kur norima patarnauti artimui, pasinaudojant moderniomis civilizacijos pateiktomis priemonėmis. Dėl vaizdo paminėsiu pavyzdį: šiandien gal geriau pamokyti skautą, kaip sulaikyti automobilį, jo stabdžiams nustojus veikti, bet ne kaip sulaikyti pasibaidžiusius arklius.

KLAUSIMAS: *Ar mūsų visuomenė pažįsta skautų organizacijos tikrąjį pobūdį?*

ONA ZAILSKIENĖ: Manau, kad visuomenė skautų organizaciją gerai pažįsta, nes nemaža jos dalis yra ilgiau ar trumpiau skautavusi. Kone kiekvienoje šeimoje rasime skautų ar jų rėmėjų.

APOLONIJA ŠENBERGIENĖ: Abejoju. Dėl dabartinių sąlygų skautybė čia pasireiškia daugiau išoriniai: uniformom, ženklais, paradais. Net ir stovyklose "pasirodymas" užima svarbesnę vietą, negu "buvimas". Išimtį tarp pasirodymo sudaro "Kaziuko mugės", kur duodama progos skautų kūrybingumui pasireikšti bei išmokyti ką nors padaryti. Bet ir "Kaziuko mugės" pamažu virsta suaugusiųjų darbu dėl komercinių sumetimų. (Ne visada ir ne visur.) Jei įstengtume būti gerais skautais ir nepamėgdžiotume kitų jaunimo organizacijų, visuomenė galėtų geriau mus pažinti.

ANTANAS SAULAITIS: Kas domisi, kam rūpi, kas nori, tas negali nepažinti mūsų organizacijos ir negali nesuprasti jos pobūdžio. Pažįstančių ir suprantančių juk tikrai yra daug. Be to, apie 50% naujosios, p Karinės imigracijos, kartos yra patys buvę skautai-ės ar jais tebėra!

KAZYS PALČIAUSKAS: Norint į šį klausimą tiksliau atsakyti, reikėtų prarasti atitinkamą tyrinėjimą. Bendrai paėmus, atrodo, kad didelė dauguma skautų organizaciją priima tokią, kokia ji dabar yra. Lietuvių skautai tapo integraline laisvojo pasaulio lietuvių bendruomenės dalimi. Pirmiausia, tėvų paslankumas padėti skautaujantiems vaikams yra labai nuoširdus ir didelis. Įvairios Lietuvių Bendruomenės institucijos, katalikų ir evangelikų-liuteronų dvasininkai, organizacijos, spauda parodo daug šiltų jausmų skautams ir jų žygius įvairiomis progomis teigiamai įvertina. Kalbant apie "organizacijos tikrąjį pobūdį", reikia išnirti organizacijos esmę ir išorines apraškas. Be abejo, skautų organizacijos pažinimas šiąją prasme negali būti visuotinai vienodas.

KLAUSIMAS: *Kokios yra ateities perspektyvos lietuvių skautų organizacijai išsivijoj?*

ONA ZAILSKIENĖ: Man norisi lietuvių skautų sąjūdžio ateitį išsivijoje palyginti jauno miško – atžalyno atečiai: abu atžalynai nesulaikomai klestės: jauną mišką išaugins derlinga žemė, o skautus – lietuviška skautiška visuomenė ir priaugantieji vadovai.

KAZYS PALČIAUSKAS: Perspektyvos tos pačios, kaip ir visų kitų lietuvių jaunimo organizacijų bei institucijų emigracijoje. Ilgiausiai išsilaikys ten, kur yra stambesnieji lietuvių telkiniai ir turi veiklių židinių. Ten antroji ir trečioji karta, kad ir mažėdama, dar turės "apsisprendusių" už lietuviybę. Kur bus "apsisprendusių", bus ir lietuvių skautų.

Džiuginantis reiškinys yra šių metų V-oji Tautinė Stovykla. Jei skautai patys su savo tėvų pagalba suruošė tokią milžinišką stovyklą (1500 skautų-čių), neturėtume per anksti tapti pesimistais.

APOLONIJA ŠENBERGENĖ: Ateities perspektyvos nėra labai skaisčios, nes jaunesnieji vadai nepajėgia išpildyti nustatytų programų jau vien dėl silpno lietuvių kalbos žinojimo. Tautinė izoliacija – gera priemonė vaikams išmokyti kalbos grynumo – jaunimui trukdo tautinei savigarbai ugdyti ir mažina norą viešai rodytis lietuviams. Jei ši pažiūra plačiau įsivyratų, tektų suprastinti laipsnių programas ir pritaikyti jaunesnių vadovų išgalėms.

ANTANAS SAULAITIS: Kaip gyvosios lietuvių bendruomenės daliai, lietuvių skautų sąjūdžiui atitenka visos bendruomenės likimas. Kai pastoviai turima gausūs savos, gražios jaunuomenės būriai, vis pasipildą nauju bendruomenės prieaugliu, kai žinoma tiek daug skautybei tikrai atsidavusių skautininkų-čių bei vadovų-čių, kai jaučiama tėvų, rėmėjų bei bendruomenės žmonių tvirta parama, kai tikima lietuvių tautos ateimi ir kai dirbama lietuvių bendruomenei išlikti gyvai, tai tokiu pat ryškiu tikėjimu žiūrima, kad *lietuvių skautybės sąjūdis turi gerų perspektyvų ilgai gyvuoti!*

Senasis Vilnius (nuotr. Vyt. Augustino).

PASTANGOS

SIEKiant

LIETUVOS

LAISVĖS - VIII

MYKOLAS KRUPAVIČIUS

Persvarstant okupuotoj Lietuvoj neseniai išleistą veikalą apie dvasiškijos įnašą

Neseniai okupuotoj Lietuvoj išleisto lietuvių kunigų visuomeninio judėjimo istoriko R. Vėbros knygoje yra daug maskvinio bolševizmo raudonumo ir šališkumo, bet yra ir šviesių prošvaisčių. Autorius sugeba objektyviai ir nešališkai vertinti kunigų nuopelnus lietuvių tautą sąmoninant ir kovojant su carizmu dėl jos teisių ir laisvės. Pravers jo bent trumpi pasisakymai tuo reikalu.

Bendrai apie kunigus R. Vėbra rašo: "Tiek pasaulietinėj inteligentijoj, tiek ir dvasininkijos judėjime galima išskirti ir reakcinguosius, ir abejinguosius, ir kultūrininkus, ir liberalus" (202 psl.). "Ne kiekvienas dvasininkas yra klerikalizmo šalininkas. Todėl šiame darbe sąvokos "klerikalas", "klerikalizmas" ir pan. siejamos su klerikalizmu kaip politine srove" (158 psl.). "Besiformuojančios lietuvių nacijos ideologų buvo smulkiaburžuazinė inteligentija, kilusi iš liaudies ir glaudžiai su ja susijusi. Čia ypač didelį vaidmenį suvaidino lietuvių švietėjai... -XIX a. pirmoje pusėje lietuvių nacionalinį judėjimą ryškiausiai atspindėjo lietuvių rašto plitimas. XIX a. šeštasis dešimtmetis pasižymėjo sparčiausiu ligi to meto literatūros augimu. Greta dar aktyviai dirbančių S. Daukanto, S. Užkalnio, L. Ivinskio iškilo nauji rašytojai – A. Baranauskas, K. Aleknavičius, A. Vienažindys, M. Valančius ir kiti. Augant lietuvių litera-

tūrai, jau nuo XIX a. pirmos pusės vis ryškiau pastebimas jos demokratėjimas. Demokratiniai motyvai ryškiausiai atsiskleidė S. Daukanto, D. Poškos (t. y. kunigų, – M. K.), A. Strazdo, A. Baranausko ir kitų rašytojų kūryboje". (157-158 psl.; pabraukimai mano – M. K.).

Tad matome, kad R. Vėbra nesibijo konstatuoti teisybės ir pripažinti kunigams (nors jis prie kunigų pavardžių niekad nededa žodžio kun.) lietuvių nacijos kūrėjų, suvaidinusių didelį vaidmenį švietimo srityj, ir net jau XIX a. pirmojoje pusėje demokratybės skleidimo pradininkų nuopelnų. Tokio atviro ir teisingo žodžio mes neišgirdom niekad iš mūsų socialdemokratų ir net liaudininkų.

Toliau R. Vėbra konstatuoja, kad jau XIX a. pradžioje kai kurie blaiviau mastantieji dvasininkijos atstovai pasisakė už liaudies švietimą. Pavyzdžiui, jau vyskupas I. Giedraitis kūrė paprastes mokyklas, skelbė, kad liaudies švietimas yra pirmoji kunigų pareiga... Švietėjiškų tendencijų buvo A. Tatarės, M. Valančiaus ir kitų dvasininkų visuomeninė veikla" (76 psl.). Dvasininkijos steigiamosiose mokyklose jau 1841 m. buvo mokoma "poterių, žemaitiškai skaityti ir rusiškos abėcėlės" (R. Vėbra ten pat).

R. Vėbra pripažįsta kunigams ir tautinio sąmoninimo, ir lietuviybės skleidimo nuopelnų: "Agitacija prieš cerkvinės paprastes mokyklas objektyviai žlugdė asimiliacines caro valdžios užmačias" (154 psl.). "Religinis klausimas nemažą vaidmenį suvaidino lietuvių nacionaliniame judėjime pirmaisiais poreforminiais dešimtmečiais" (155 psl.). "Katalikų dvasininkijos dalies vykdyta antiadministracinė ir antistačiatikiška agitacija... objektyviai suvaidino ir tam tikrą teigiamą vaidmenį (ypač kol nacionalinio sąmonėjimo procesas dar buvo neplatus), nes žlugdė caro valdžios nutautinimo politiką, stiprino neapykantą caro administracijai, padėjo išjudinti iš abejingumo dalį valstietijos" (155 psl.). "Kiekvieno nacionalinio judėjimo pagrindinį turinį sudaro kova už nacionalinę nepriklausomybę... pagal formą – tai kova už kalbą, literatūrą, mokyklas, nacionalinę bažnyčią, administraciją ir kitas panašias sritis. Iš tikrųjų na-

cionalinis judėjimas – tai kova ne tarp nacijų apskritai, o kova tarp engiančiosios ir engiamosios nacijos viešpataujančiųjų klasių... Jau XIX a. pirmoje pusėje iškilo nedidelė grupė žmonių, kuri buvo pasišventusi kovai už lietuvių kalbos teises, nacionalinės kultūros problemų sprendimą... Jau tuo metu formuojasi nacionalinė – švietėjiška ideologija. Vienas iš svarbiausių jos šaltinių – tautinė - patriotinė tradicija, skatinusi įvairius gyventojų sluoksnius žiūrėti į valdančiųjų sluoksnių vykdytą socialinę-politinę ir nacionalinę priespaudą, kaip į problemą, liečiančią lietuvių visuomenės absoliučią daugumą" (156-7 psl.).

Toje Vėbros minimoje mažoje grupėje, kuri pradėjo patriotinę veiklą, tautinį visuomenės sąmoninimo darbą, jis nurodo, kaip buvo anksčiau minėta, ir šiuos kunigus: A. Baranauską, K. Aleknavičių, A. Vienažindį, M. Valančių ir kitus. Vėbra toliau rašo, kad "Caro vyriausybei persekiojant katalikus, pastebimas tam tikras sąvokų "lietuvis" ir "katalikas" tapatėjimas. To meto sąlygos pagimdė klerikalizmą, turintį nacionalistinį antspalvį. Jį skleidė lietuvių dvasininkija. Mažaraščiams arba beraščiams gyventojams, nesuprantantiems tikrų tautinės kultūros vertybių, toks klerikalizmas turėjo didelę įtaką" (106 psl.).

Cituodamas R. Vėbrą, neapleidau jo bolševikinio stiliaus išsireiškimų ir terminologijos. Iš bolševikinio galvojimo žmogaus ko kito negalima ir reikalauti. Jam šis sutapatinimas "lietuvio" ir "kataliko" sąvokų yra lyg lietuvių kunigų padaras. Tačiau tas sutapatinimas yra Bažnyčios mokslas. Jau šv. Augustino laikais tėvynė buvo statoma virš tėvo ir motinos. Jis vystėsi toliau, ir šandien jau turim ištisą tėvynės meilės – patriotizmo teologiją, kurios mokslu tėvynės meilės dorybė yra integralinė religijos dalis. Svarbu tai, kad jis, galvodamas bolševikinėmis kategorijomis ir vaikščiodamas bolševikiniais klystkeliais, sugebėjo pamatyti ir suprasti tiesą ir turėjo drąsos ją paskelbti. Iš šio tarpsnio, kuriame kalbama apie lietuvių kunigų tautinio sąmoninimo ir lietuviybės skleidimo veiklą, padarė tokia visiems įsidėmėtiną teisingą išvadą: "Kiekvieno nacionalinio judėjimo pagrindinį tu-

RUDENS KALENDORINĖ PRASMĖ

ALBINAS BARANAUSKAS

Atimk ranką nuo durų rankenos: vėjo

Spalva jau kita, mudviem užtenka

Vieno ar dviejų lapų.

Padangos glamonėja

Dar šiltą saulę, o skaitymas

Iš balto namo sienų, o pernelyg jautraus

Instrumento muzika, sustojus

Pirkti nukrėstų obuolių! Siloso

Bokštai.

Mėlyni.

Toli toli. . .

Ant kalno. Kaip stabdžių verksmas vėlai

vakare.

Tarp rugiapiūtės ir žiemos atilsį saulė.

Ji laižo rankas, kaip nuo kalės nutrauktas

šūnytis,

Ir ieško nykščio. Gavėnioje per visą

dangų.

Aidės jos skundas. Pilieti, atleisk

Rudenėjant savo priešui!

rinį sudaro kova už nacionalinę nepriklausomybę, už kalbą, literatūrą, mokyklą, nacionalinę bažnyčią, administraciją ir kitas panašias sritis."

R. Vėbra savo minėtoje knygoje kalba tik apie kunigų veiklą XIX a. antroje pusėje. Pirmąją pusę paliečia tik tiek, kiek to reikalauja nagrinėjama mintis. Nesunku suprasti, kad to laikotarpio kiekvienas tautos lietuviškas patriotinis žodis, kiekvienas patriotinis eilėraštis ar dainelė, kiekviena knygelė nesibaigė savo įtaka į lietuviškąją tuometinę visuomenę tik tuo tašku, bet jis spinduliavo į tolimą ateitį, tiesė kelią į tautinę nepriklausomybę. Tad *visas priešų šūrinis laikotarpis sunkiausiose sąlygose ir pavojuose buvo tos nepriklausomybės pradininkas ir siekėjas.*

(Tęsinys sekančiame numeryje.)

Kaunas žiemą (nuotr. Vyt. Augustino).

VYTAUTO AUGUSTINO FOTOGRAFIJOS MENAS

PAULIUS JURKUS

Vytautas Augustinas – dar nepriklausomybės Lietuvos fotografas, ten išaugęs, ten pasireiškęs. Antrame nepriklausomybės dešimtmetyje jis buvo vienas žymiųjų Lietuvos fotografų, daręs visa, ką jo kamera pagavo, ką jis pats jautė, ką norėjo išsaugoti ateičiai. Buvo reporteris, dirbo laikraščiuose, policijoje, buvo laisvas fotografas. Keliaudamas po kraštą, sukiodamasis Kaune, domėjosi ne praeitimi, ne muziejinėmis senienomis, bet tautos dinamika, atsikuriančia Lietuva, jos statyba. Savo didelius foto archyvus atsivežė į šį kraštą. Tai neišsenkamas lobynas ir dokumentų rinkinys.

Kai vartai tas nuotraukų gausybes, turi nustebti, kokia jėga V. Augustinas prasiveržė pro ano meto standartus. Tai gamtos talentas, pats savo darbu išsilavinęs ir save suradęs. Daugumas ano meto fotografų turėjo patys išsimokyti. Pradėję dirbti kokioje laboratorijoje, susipažindavo su visa technika ir pradėdavo savo laimę. Buvo senos medžiagos, nejautrios; buvo daug apšvietimų sunkumų. Tai tikra "balanos gadyne", kai pasižiūri dabar į praeitį. Bet V. Augustinas ir tom technikinėm priemonėm pasiekė rezultatų ir susidarė savo veidą. Fotografu jį padarė įgimtas skonis, jautrumas šviesos ir šešėlių santykiams, spalvoms, plastinėm formoms.

V. Augustinas yra kilęs iš Aukštaitijos, iš Leliūnų, iš to krašto, kurio gamta tokia graži, iš krašto, kuris davė tris stambius lyrikus: Antaną Baranauską, Antaną Vienažindį, Antaną Miškinį. Ta lyrinė poetinė nuotaika ir yra labiausiai charakteringa V. Augustino fotografijai.

Pirmiausia, kaip aukštaitis lyrikas, jis yra gamtos fotografas. Gamtą stebėjęs nuo piemens dienu, taip išlavino savo akį, kad savaime nujaučia, kur glūdi gamtos mintis – gražieji motyvai. Pamatęs kokį kampelį, jis tuoj susidaro vaizdą, kokiam apšvietime tai turėtų prabilti. Daugiausia mėgsta vakaro gulsčių šviesą, kada visi daiktai gauna gyvybės. Tai teatro apšvietimas. O kad būtų geros sąlygos fotografuoti, reikia ir švaraus oro. Toks gi oras pasitaiko po lietaus... Taip jis vaikšto ir vaikšto, laukdamas patogaus momento, gerų fotografavimo sąlygų. Gi vakaro apšvietimas dažniausiai būna trumpas. Tada reikia žaibo greitumu "medžioti" motyvus. Ir kai jis sulaukia sąlygų, jis lyg pamišėlis bėga su foto aparatu. Bėga į nieką nežiūrėdamas, išsvaido daiktus. Tai nesvarbu, svarbu pagauti paskutines sekundes. Jo rankos dirba automatiškai. Niekada negalvoja apie apšvietimo išlaikymą. Viskas pasidaro savaime. Tik žvilgsnis į foto aparato langelį, kad būtų kompozicija ta, kurią jis seniai savyje jautė ir nešiojo. Paskui ir vėl ki-

tur skuba. Perbėgęs "mūšio" lauką, grįžta ramus, surankioja išmėtytus daiktus, uždaro aparatus ir išvažiuoja. Belieka laboratorinis darbas. Visas nuotraukas jis pats aptvarkė ir atvedė iki savo įvaizdžio. Pažindamas techniką, mokėjo balansuoti šviesos ir šešėlių santykius, ieškodamas kuo prasmingesnės išraiškos. Ir gamta nepasiliko nebylė. Jis prakalbino ją, ją "uždainavo" kaip ir anie aukščiau poetai. Jo gamta gili ir sodri, truputį ilgesinga, su lyrine nuotaika.

Šalia gamtos mėgo ir portretą. Ir čia elgėsi panašiai, kaip ir su gamtos motyvais. Jis niekada nefotografavo šiaip žmonių, komercinių portretų. Jis pats pasirinko žmones, jų veidus, jų išraiškas.

Stebėjo juos, ieškojo "kampo", kad praskleistų jų charakterį. Jis užėina už žmogaus kasdienybės ir parodo ją kitame plane. Portrete mėgsta suktrastinti – šviesią dėmę pastatyti prieš tamsią, kad tamsios dominuotų. Tuo sukurama paslaptingo nuotaika. Ir portretą jis padaro labai greit, vienu, dviem šūviais, nes viskas iš anksto jau yra apskaičiuota, išvelgta.

Fotografavo miestus, naujus pastatus. Ir čia jis buvo jaukus stebėtojas, su lengva lyrine nuotaika. Neieškojo dramatinės įtampos, aštrių linijų, neдрaskė žiūrovo, bet per savo nuotaiką kalbėjo: kokio štai graži mūsų kasdienybė, pilna dinamikos, pilna jaukaus pasaulio. Gyvendamas Amerikoje, jis padarė nemažą skaidrių gamtos motyvais. Čia susiduria su spalva, su nauja medžiaga. Ir iš prigimties jausdamas spalvą, jis čia žongliruoja visokiausiais tonais. Vyrauja degančios šiltos rudens spalvos. Bet už jų užėjęs, rasi nuostabiai subtilių spalvų derinį.

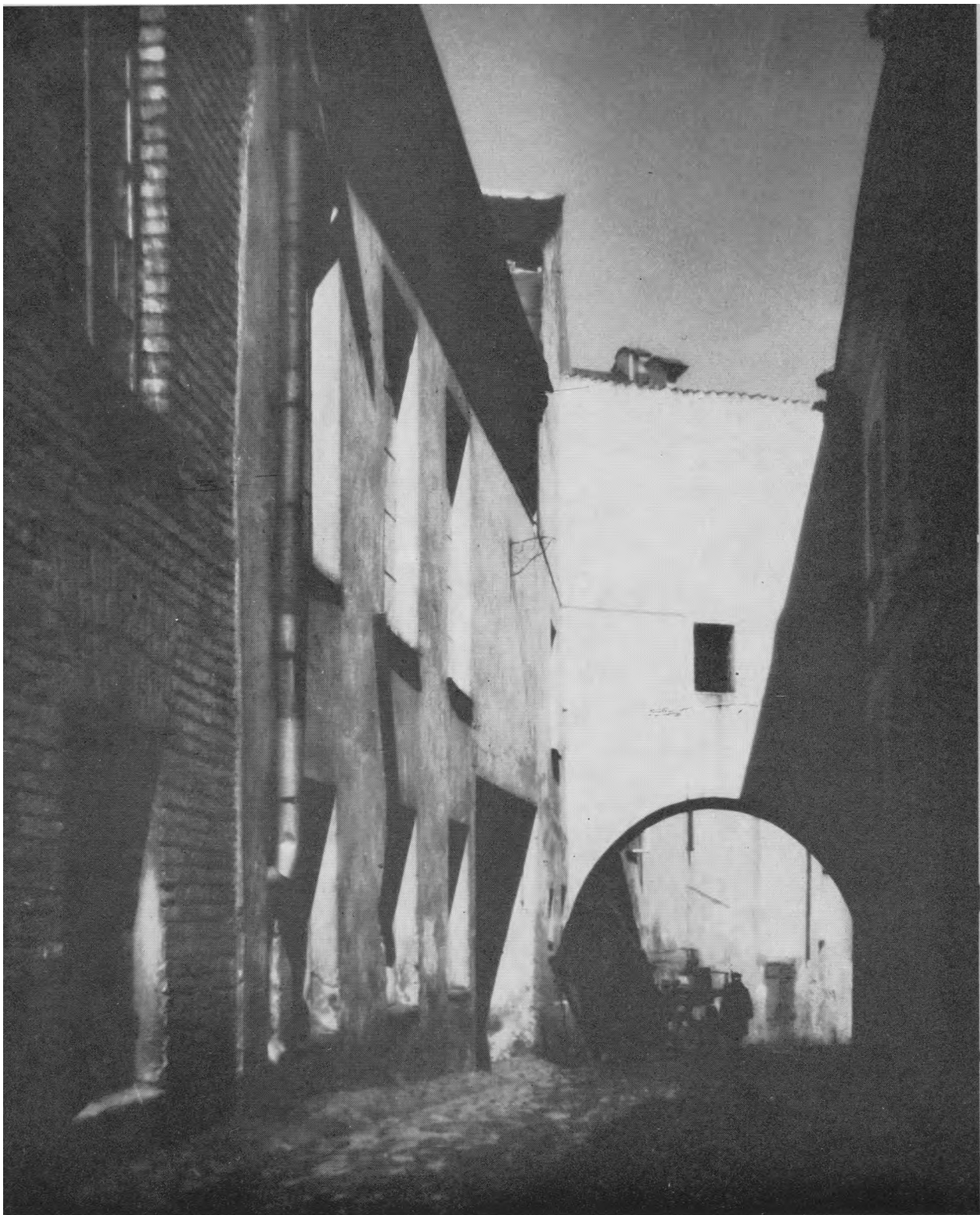
V. Augustinas dirba didelėje įmonėje, kur parengiamos reklaminės nuotraukos, dirba, prižiūrėdamas spalvos balansą. Taip turi įsigeręs labai jautrių skonį. Kiti gal nė nepastebės, bet įgudusi akis tuoj atkreips dėmesį, kaip jis valdo šiltas ir šaltas spalvas, kaip subtiliai aptvarko jų pustonius.

Jis nužengė ir į abstraktą. Čia yra abstraktūs gamtos motyvai, dažniausiai – kelmai, akmenys, smėlis. Paskui laboratoriniu būdu jis yra sukūręs gražių pusiau abstraktinių ir grynai abstraktinių nuotraukų. Tas pats motyvas yra įvairiai fotografuojamas, didinant pašalinamos kai kurios dalys, arba labai suktrastinama. Taip nuotrauka primena kartais seną grafiką, senus audinius. Šis procesas gana brangus, tad jis savo vaizduotę pažabojo, sukūręs ke-
liolika paveikslų.

Paskutiniu metu V. Augustinas yra aptremdęs savo fotografo "aistrą", net neturi namuose laboratorijos, kad nereikėtų dirbti.

Svajoja apie dideles spalvotas nuotraukas, apie filmą, kur gamtos nuotaikos, besikeičių metų laikai būtų pagrindiniai veikėjai.

Straipsnio autorius – Paulius Jurkus, rašytojas, menininkas, "Darbininko" vienas redaktorių. Šis "Laišku Lietuviams" numeris iliustruojamas Vytauto Augustino fotografijomis (397, 411, 414, 417-420 ir viršelio pirmojo puslapio detalės).

Vytautas Augustinas. Vilniaus senamiestis.

Vytauto Augustino fotografijos: Iš baleto "Sužadėtinė" (418 psl. viršuj), Išraiškos šokio menininkė Jonė Kviecinskaitė (418 psl. apačioj), Solistas Ipolitas Nauragis Borisas Gudunovas rolėje (419 psl. viršuj) ir Naturmortas (419 psl. apačioj).

Vytautas Augustinas. Pajūrio uolos.

GYVENIMAS ŠAUKĖSI REFORMOS

Antrojo Vatikano susirinkimo temomis - 2

ALFONSAS GRAUSLYS

Kaip nakties metu kilusias miglas rytmečio saulė išsklaido, taip ir bet kuris priešikumas šiandienei Bažnyčios reformai turi nutilti, kai giliau išvelgiama į šitą tiesą: gyvenimas šaukėsi reformos ir todėl ji buvo būtina. Tą būtinumą skelbia gyvenimo duomenys.

Reformos būtinumą organizacijoje ar visuomenės santvarkoje paprastai apsprendžia tokie neigiami neapvaldyti reiškiniai, dėl kurių kilęs visuomenės pasipiktinimas virsta nuolatiniu nepasitenkinimu bei maištingumu – ta degamąja medžiaga, kuri gali virsti revoliucijos gaisru. Šio tvirtinimo teisingumui pavaizduoti prisiminkime XV-XVI šimtmečius, kai Bažnyčią slėgė gausios blogybės. Giliau galvojantys bei Bažnyčią mylintys tų laikų žmonės šaukėsi visuotinio Bažnyčios susirinkimo ir reformų, bet, deja, to laikotarpio vadovaujantys sluoksniai, laiko dvasios nesuprasdami, neskubėjo tokio susirinkimo šaukti. Taip bedelsiant, į tą susitelkusių neigiamybių medžiagą M. Liuteris metė ugnies kibirkštį. Jis tikrai nenorėjo Bažnyčios suskaldyti: jis tik protestavo prieš tas blogybes, kurių krikščioniškoji sąžinė negalėjo pakęsti. Tačiau gaisrą sukėlus, niekada negali numatyti, į kur jis pakryps, kiek pastatų palies ir nuostolių atneš. Viena tik paaiškėjo, kad būtinų reformų laiku neįvykdžius, Bažnyčia suskilo. Blogybių nepašalinus, jos virto dar didesne blogybe. Tai tragiška istorinė pamoka, kad yra būtina reformuotis, kai to gyvenimas reikalauja.

Kyla klausimas: ar tokių reformuotųjų neigiamybių buvo ir šių laikų Bažnyčios gyvenime? Atsakant į šį klausimą ir pasisakant už šiandieninių reformų reikalingumą, reikia betgi pripažinti, kad tokių dide-

lio masto neigiamybių, kaip XV-XVI šimtmečiais, tikrai nebuvo. O tačiau kai kurie paskutiniųjų šimtmečių pasaulio ir pačios Bažnyčios gyvenimo grėsmingi reiškiniai daug kam kėlė artėjančių krikščionybei pavojų nuojautą bei susirūpinimą. Praėjusiam šimtmečiui baigiantis (o ir anksčiau), to susirūpinimo skatinama, Bažnyčia pradėjo ieškoti naujų kelių, kad įvairiomis reformomis galėtų pastoti kelią būsimiems pavojams. Tos įvairios reformos jau buvo apčiuopiama to įsitikinimo išraiška, kad reformos reikia ir šių laikų Bažnyčiai bei krikščionybei. Vis labiau pastebint, kad tų dalių reformų nepakaks, vis darėsi aiškiau, kad platesnė, visuotinesnė bei pagrindinesnė reforma yra neišvengiama. Tai jautė visi tie, kurie įstengė giliau išvelgti į gyvenimo tikrovę ir kurie, Bažnyčią mylėdami, norėjo jai gero. Tokios nuotaikos ir iš jos kilę veiksniai ruošė kelią II Vatikano susirinkimui ir jo reformoms.

REFORMŲ BANDYMAI PRAEITYJE

XVIII - XIX šimtmečiuose iš visų pusių priešų puolama, užsidariusi savame gete Bažnyčia skurdo besigindama. Vien tik gynimasis dvelkė pralaimėjimo galimybe. Masoniškoms valdžioms veikiant, iš Bažnyčios buvo atimtas jaunimo auklėjimas ir religija liko išstumta iš viešojo gyvenimo. Visose gyvenimo srityse, vis labiau, įsigali pasaulietiškas, ėmė grėsti visiškas Vakarų Pasaulio nureligėjimas.

Katalikai nebuvo politiniai susiorganizuavę ir, nenujausdami laiko dvasią atitinkančio demokratinių idealų populiarėjimo, visoje eilėje Europos valstybių atkakliai laikėsi monarchizmo, kompromituodami kata-

LAPAS

KĘSTUTIS GAIDŽIŪNAS

Vienišas lapas

krenta,

plaukia vėju,

keliauja laiku

i rytojų

tūkstančių aušru.

Vienišas lapas

skelbia

dovaną vakarykščio palikimo

pamirštų, neskaičiuotų lapų,

kurie buvo . . .

siluetas,

krentas

šėšelyje

būsimų medžių.

likybę. Šiuo sunkiausiu XIX šimtmečio kapitalizmo laikotarpiu, nesulaukdama plataus masto Bažnyčios pasisakymo prieš socialinę neteisę, darbininkija, pažadinta *Komunistų Manifesto* (1848), atsimetė nuo Bažnyčios. Ateistiniu materializmu pagrįsti pozityvieji mokslai, tuomet viešpatavę Vakarų universitetuose, gamino krikščionybę priešišką šviesuomenę. Kone visa didžioji spauda buvo krikščionybės priešų rankose. Liberali ateistinių mokslininkų kritika griovė Šv. Raštų autoritetą bei krikščionybės pagrindus, skelbdama artėjančią krikščionybės žuvimą.

Tad nenuostabu, kad jau praėjusiam šimtmečiui, paaiškėjus reformų reikalingumui, buvo imtasi jų vykdyti. Šio straipsnio apimtis leidžia vos suminėti kai kurias to laikotarpio svarbesnius žygius. Tų reformų nemaža dalis buvo oficialios Bažnyčios vadovybės paskelbta. Daug tos reformos žygių ėmėsi ir šiaip pasauliečiai bei dvasiškiai, katalikų vadai. Kai kuriais tų reformų žygiais buvo stengiamasi atnaujinti pavienių tikinčiųjų bei šeimų dvasinį gyvenimą,

kitais gi buvo siekiama dalyvauti viešajame, politiniame bei socialiniame gyvenime, ginant Bažnyčios ir jos tikinčiųjų teises bei kovojant už socialinį teisingumą.

Kalbant apie Bažnyčios reformų pradžią, reikia pirm visko pabrėžti vardą to asmens, kurs, supratęs naujų laikų dvasią ir reformos būtinumą, apie tai skelbė savo, anų laikų supratimu, revoliucingais oficialiais raštais. Tai popiežius Leonas XIII, vadovavęs Bažnyčiai 1878-1903 m. Iš jo 86 enciklikų ypač prisimintina garsioji *Rerum Novarum* (1891. V. 15) socialinio teisingumo klausimu, kurioje Bažnyčia reagavo į XIX šimtmečio kapitalizmo daromas skriaudas darbininkijai, ir *Graves de Communi* (1901) apie krikščioniškąją demokratiją bei visuomeninį darbą.

Su šiomis enciklikomis Bažnyčia išėjo į viešąjį gyvenimą. Tasai naujoviškos dvasios popiežius, tarp kitko, atidarė mokslinei krikščionijai iki šiol neprieinamą bei slaptą Vatikano archyvą, liečiantį Bažnyčios bei popiežių gyvenimo medžiagą. Šiuo žygiu jis parodė, kad Bažnyčia nebijo net ir jai nepalankios tiesos nei jos neslepia.

Leono XIII darbininkijos klausimu rašto įtakoje Bažnyčia pradėjo kurti savąjį socialinio teisingumo mokslą. To mokslo sužadintos, pradėjo kurtis krikščionių darbininkų organizacijos su garsiu jaunų krikščionių darbininkų žosizmo sąjūdžiu Belgijoje, Prancūzijoje ir kitur. Šis energingas ir veržlus sąjūdis, įkurtas ir vadovaujamas belgo kun. J. Cardijn (vėliau kardinolo, jau mirusio), 1925-1935 m. paplito tarp miestų pramonės bei kaimų jaunosios darbininkijos. Tarp I ir II pasaulinio karo Prancūzijoje atsirado kunigų-darbininkų sąjūdis, kuris, Pijaus XII laikais laikinai sukludytas, šiandien plinta įvairiuose kraštuose. Be to sąjūdžio, atsirado Karolio de Foucauld mažųjų brolių bei mažųjų seserų socialinio pobūdžio vienuolijos, kurios gyvendamos Europos ar kitų kraštų vargingose darbininkų sąlygose, gyvena iš fizinio rankų darbo. Iš viso atsirado naujų socialinio pobūdžio ar šiaip naujo tipo vienuolijų, pvz. statybinių vienuolijų ir sekuliariniai institutai.

Matydami vis didėjančias priešų pastangas bet kurią religijos įtaką išstumti iš vie-

šojo gyvenimo, kad vėliau ji pranyktų ir iš šeimos bei pavienių žmonių gyvenimo, katalikai pradėjo ir politiniai organizuotis. Tokio organizavimosi pirmas reikšmingiausias pasireiškimas buvo vokiečių katalikų politinė partija, 1871 m. pasivadinus Centro vardu. Toji partija išsikovojo katalikybei teises, kovodama prieš kanclerio Bismarko vad. *Kulturkampftą*, kuris faktinai siekė katalikybės sužlugdymo Vokietijoje. Toji partija – vėliau atsiradusių krikščionių demokratų pranokėja.

Leonas XIII jau minėta enciklika *Graves de communi* pasidarė krikščioniškos demokratijos įkvėpėjas. Pabrėžiant tos partijos po II Pasaulinio karo didelį vaidmenį, užtenka tik prisiminti Italiją bei Vokietiją, kur šioji partija išgelbėjo tuos kraštus nuo pokarinio laikotarpio netvarkos bei pavojų.

Pijaus XI skelbiama Katalikų Akcija, t. y. visų tikinčiųjų skatinimas susirūpinti viešojo gyvenimo negerovėmis bei pasauliečių apaštalavimu, priklauso taip pat prie paruošimo jų socialinei ir politinei akcijai krikščionybės dvasioje.

Religinei dvasiai pagilinti jau praėjusio šimtmečio antroje pusėje prasidėjęs ir vis labiau šiame šimtmečiu besiplečiąs sąjūdis atkreipė tikinčiųjų akis į tuos šaltinius, iš kurių trykšta esmingiausia krikščionybės dvasia – būtent į Šv. Raštą, Bažnyčios Tėvų raštus ir Bažnyčios oficialią liturginę maldą, ypač mišiolą. To sąjūdžio vadai vienuoliai benediktinai siekė to, kad tikintieji, iš tų šaltinių sau semdamiesi dvasinio maisto, gyventų bažnytinių liturginių metų eiga ir dvasia. To liturginio sąjūdžio židiniais, kaip prancūzų benediktinų Solesmes abatija su jos abatu Gueranger, vokiečių benediktinų Beurono ir Maria Laach abatijs, jau arti šimtmečio gilina pasaulio sąmoningų tikinčiųjų dvasią ir maitina juos maistingiausia dvasine duona savo raštais, aiškinančiais bažnytinių metų prasmę, gimtąja kalba leidžiamais mišiolais ir gregorianiško choralo puoselėjimu. Religiniu atsinaujinimu ypatingai rūpinosi popiežius šv. Pijus X savo dekretais apie ankstyvą vaikų ir apskritai dažną tikinčiųjų komuniją, galvodamas, kad tai sėkmingiausias kelias "viską atnaujinti Kristuje". Taip pat po-

piežių skatinamas šiame šimtmečiu labai sustiprėjo pamaldumas į Jėzaus Širdį bei priklausymo prie Mistinio Kristaus Kūno sąmonė.

Prie religinio atsinaujinimo priklauso jau šio šimtmečio pradžioje prasidėjęs Šv. Rašto skaitymo skatinimas, Šv. Rašto vertimai iš originalų, vis gilėjantys Šv. Rašto tyrinėjimai. Prie tos naujesnės Bažnyčios dvasios reiškinių priklauso istoriko L. Pastoro parašyta ir 1886-1933 metų tarpe išleista 16 tomų popiežių istorija, pradedant viduramžių popiežiais, *Geschichte der Päpste seit dem Ausgang MA*", kurioje pasisakoma labai kritiškai ir neslepia jokios tiesos. Panašiai visos didžiosios Europos tautos yra šiame šimtmečiu leidusios Bažnyčios Tėvų raštų rinkinius. Tuo pačiu laikotarpiu dar gerokai prieš II Vatikano susirinkimą buvo rūpinamasi kritišku, nuo legendų apvalytu šventųjų biografijų leidimu.

Dar reikia pridėti, kad visa eilė naujų talentingų katalikų teologų, ypač Vokietijoje, Prancūzijoje ir Olandijoje, kad ir grynai konservatyvių nuotaikų iš aukšto ne kartą kliudomi ar net persekiojami, matydami ar nujausdami mokslo ir gyvenimo keliamus klausimus bei priekaištus, jau dešimtmečiais prieš II Vatikano susirinkimą ieškojo atsakymo į juos. Tie teologai to susirinkimo reformas labiausiai paruošė.

* * *

Nors, kaip matėme, paskutiniaisiais dešimtmečiais prieš II Vatikano susirinkimą buvo daug padaryta žygių atsinaujinimo kelyje, tačiau tai tebuvo vien reforminiai bandymai: jie nebuvo visuotini ir pakankamai radikalūs. Statistikos rodė vis gilėjantį pakrikštytų tautų nukrikščionėjimą, religinės praktikos silpnėjimą, pašaukimų į dvasinį luomą mažėjimą. Darbininkijos dauguma ir toliau pasitikėjo kitais veiksniais, bet ne krikščionybės atstovais, kurių tik neskaitlinga dalis drįso pastoviai ir radikaliai kovoti prieš socialinio gyvenimo skriaudas. Išskyrus vieną kitą išimtinį kraštą, ne tik šviesuomenė, bet ir liaudis tolo nuo religijos. Krikščionybė jau nedavė tono nei valstybių, nei tuo labiau tarptautiniam gyvenimui.

Tiesa, ne iš katalikų, bet iš mums artimų krikščioniškų bažnyčių teologų, pasigirdo susirūpinę balsai, skelbiantys esamos krikščionybės struktūros galą. Grėsmingi bei pesimistiški išpėjimai ne kartą buvo girdimi ir iš nuoširdžiai nusiteikusių Bažnyčios atžvilgiu. Čia reikia pastebėti, kad iš viso klaidingai galvojama, kai manoma, kad krikščionybės žemiškų pasireiškimų kritika tėra jos priešų darbas. Priešingai, tikri priešai rimtai nekritikuoja blogybių, o vien tik džiaugiasi jomis, kai tuo tarpu nuoširdi, pagrįsta kritika rodo susirūpinimą krikščionybės likimu ir yra tikros krikščionybės meilės išraiška. Ją mylintys negali užmerkti akių paties Kristaus skelbtai tiesai, kad Dievo karalystės lauke bus piktžolių (Mat. 13, 25). Jas pastebėję, jų negali nevadinti piktžolėmis.

Štai kai kurie tokios kritikos balsai: vienas, matydamas, kad už geležinės uždangos skelbiamas ateizmas daugelį laimi savo idėjomis, klausia: "Kas yra krikščionybė šių laikų kultūroje ir kuo virto krikščionys, jei iš tikro ateizmas milijonams žmonių atrodo vertybe, o kartais net aukščiausia vertybe?" (J. Lacroix). Atrodo, kad šiame klausime glūdi priekaištas krikščionims, kurie, krikščionybės nevykdydami, ją sufalsifikavo ir padarė nepatrauklią.

Žinomas katalikų filosofas J. Maritain jau 1949 m. savo knygoje *Signification de l'athéisme contemporain* (šių laikų ateizmo reikšmė) išpėjo: "Krikščionybė turi naujai ir tai krikščionišku būdu persitvarkyti, kitaip, ji sugrius".

Žinomas vokiečių teologas jėzuitas K. Rahner skelbia radikalios reformos būtinumą: "Ar Bažnyčia dar turi galimybių gyvuoti? Ji gali šiandien (pasikeitus išorinėms aplinkybėms) pakeisti savo veidą ir išorines formas, nepakeisdama savo esmės. Joks teologinis apriorizmas, joks istorinis empirizmas negali mūsų versti, kad iš ateities reikalautume Bažnyčios autoritetą bei jos galybę atstatyti senais pavidalais".

Dabartinio popiežiaus mėgiamas prancūzų teologas domininkonas Y. Congar, skaitydamas L. Rincon išvedžiojimus, jog nekrikščionių religijos, norėdamos atsinaujinti, turi pasistengti, kad visa, kas jose yra

netobula, klaidinga, stabmeldiška, apmirčių ir taip pilnai pasiliktų vien tai, kas yra teisinga, rašo: "Atitinkamai panašiai reikia šiandien pasakyti apie pačią Katalikų Bažnyčią". Tad, anot šio teologo, reformuotis reikia susitelkti prie esmingiausių krikščionybės tiesų.

SUSIRŪPINIMĄ KELIANTYS FAKTAI

Jei pirmieji trys faktai – pasaulio žmonijos vienodėjimas, jos daugėjimas ir bado didėjimas – jau dabar turi, o vėliau dar labiau turės įtakos krikščionybei ir jos ateičiai, tai ketvirtasis – Lotynų Amerikos socialinis bei religinis aliarmuojantis stovis – reikalauja ko greičiausio sprendimo.

Pasaulio žmonijos vienodėjimas, vienos žmonijos sąmonės augimas, vyksta dėl tos pačios civilizacijos plitimo per tas pačias visur plintančias susižinojimo priemones: radiją, televiziją, filmą. Kas tik įvyksta pasaulyje, tai žino visas pasaulis tą pačią dieną. Tos pačios mintys ir idėjos plinta visoje žmonijoje. Tuo tarpu bent iki II Vatikano susirinkimo krikščionys buvo susiskaldę, užsidarę savo gete, nežinojo beveik nieko teisingo apie kitus krikščionis; savitarpės meilės jungties nebuvo. Šio šimtmečio vidury prieš vieną milijardą susiskaldžiusių krikščionių stovėjo pustrčio milijardo nekrikščionių. Tasai susiskaldymas ypač pasidarė pavojingas, kai žmonijos trečdalį pavergė fanatiškas, kovojantis komunistinis ateizmas, siekęs per savo propagandą sujungti visą žmoniją antireliginės neapykantos ryšiu. Jonas XXIII davė kibirkštį naujiems laikams, kuriuose katalikai pradėjo žiūrėti su meile į kitus krikščionis.

Antras reikšmingas faktas – tai greitas žmonijos daugėjimas. Medicinos pažangos ir higienos plitimo dėka didžiosios epidemijos, kaip maras, liko nugalėtos, raupsai liko gerokai apvaldyti, vaikų mirtingumas (neskaitant visai atsilikusių kraštų) sumažėjo ir žmogaus amžiaus vidurkis ilgėja. Charakteringa dar ir tai, kad ekonominiai labai varginguose kraštuose, kaip Indijoje ir Kinijoje, žmonių skaičius labai auga. Jei šio šimtmečio pradžioje pasaulyje tebuvo pusantro milijardo žmonių, tai 1980 metais

jų jau bus 4 milijardai. Tas žmonijos daugėjimas darosi krikščionybei grėsmingas tuo, kad, žmonijai daugėjant, krikščionybė dėl įvairių ją slegiančių trūkumų nespėja ir nespės žmonijos religiniai aprūpinti. Ir todėl jei mūsų šimtmečio pradžioje kas antras žmogus buvo krikščionis, tai šimtmečio gale tik kas ketvirtas žmogus tebus krikščionis. Taigi, žmonijai daugėjant, gresia pavojus krikščionybei mažėti.

Trečia, badas pasaulyje didės, nors ir dabar trečdalis žmonijos neturi pakankamai maisto ir kasmet milijonai žmonių miršta badu. Tas badas didės, nes, žmonijai daugėjant, nėra vilties, kad maisto gamyba didėtų proporcingai. Teoriškai imant, būtų galima maisto gamybą pakankamai padauginti, bet tam tikslui reikėtų šimtus milijonų žmonių perauklėti, kad jie galėtų vietoj primityvaus ūkininkavimo naudotis moderniomis agrikultūros priemonėmis. Bet tam perauklejimui reikia daug laiko, o viskam finansuoti — ypač daug lėšų. Badavimas yra atsiradęs ne vien iš nepakankamo žemės išdirbimo, bet ypač iš nelygaus žemės turto pasiskirstymo atskiruose kraštuose. Tuo būdu labiau atsilikusiuose kraštuose šalia saujelės turtuolių yra milijonai išnaudojamų skurdžių. Reikėtų tenai žemės ir apskritai turto reformos, bet turtingieji, turėdami savo rankose dažniausiai diktatūrinę valdžią, prie jos neprileidžia.

Dar reikia prisiminti, kad dėl gausesnių žemės turto, dėl gyventojų darbštumo ir sumanumo ir dėl daugelio kitų veiksnių kai kurios valstybės ar tautos priklauso prie turtingųjų, kai kitos yra neturtingos. Ir todėl, pavyzdžiui, JAV medžiaginės gerovės lygis yra 35 kartus didesnis už Indijos gyvenimo lygį, nes 60% vakarų pasaulio žaliavų priklauso JAV, nors jose tegyvena šešioliktoji pasaulio žmonijos dalis.

Kadangi skurdas žmogų sumedžiagina, nes, jį medžiaginiaus rūpesčiais persunkdamas, nudvasina, nepalikdamas laiko ir energijos dvasiniams dalykams, tai skurdo klausimai negali nerūpėti krikščionybei. Dvasiniam gyvenimui ugdyti reikia bent mažiausios medžiaginės gerovės. Ir todėl krikščionybė, ypač būdama meilės ir teisingumo religija, turi susirūpinti socialinio

gyvenimo teisingumu ir tam tikslui reikalingomis reformomis. Konservatyvūs katalikai, ne kartą galvodami, kad krikščionybės sričiai priklauso tik griežta prasme religinio pamaldumo dalykai, pamiršta tą įvykį, kai Kristus, prieš padarydamas duonos dauginimo stebuklą, dėl minių alkio susirūpinusiems apaštalams tarė: "Jūs duokite jiems valgyti" (Mat. 14, 16).

Nepamirškime ir to, kad skurdo ir apleidimo jausmo sužadintas nusiminimas daro žmogų maištingą, skatina priešreliginę nuotaiką ir stumia į glėbį tiems, kurie kad ir dažnai būdami ateistai pasisako kovoja už skriaudžiamųjų reikalus. Todėl krikščionybė, kuri nekovotų prieš socialinį neteisingumą, kuri skriaudžiamųjų negintų ir jiems nepadėtų išsikovoti žmogiškesnių gyvenimo sąlygų, būtų negyvenimiška ir išduotų krikščionybę. Tad patsai gyvenimas, ypač

Žmonija šiandien yra įžengusi į naują savo istorijos laikotarpį. Palaipsniui po visą pasaulį sklinda gilūs ir staigūs pakitimai. Sukelti žmogaus proto galios ir kūrybinės veiklos, tie pakitimai dabar veikia jį patį, jo asmeninius ir bendruomeninius sprendimus bei troškimus, jo galvoseną apie daiktus ir žmones bei elgesį su jais. Jau galime kalbėti apie tikrą visuomeninį bei kultūrinį pasikeitimą, kuris paliečia ir religinį gyvenimą. — Iš II Vatikano susirinkimo pastoracinės konstitucijos "Bažnyčia dabartiniame pasaulyje".

socialiniu atžvilgiu, šaukiasi naujos dvasios, naujo ryžto ir žygių, naujų reformų. Šito viso aliarmuojančiai reikėjo Lotynų Amerikai. Tai galės patvirtinti kiekvienas, kurs pažįsta to kontinento stovį ir jam gresiančius pavojus. Tasai stovis — tai šiuo metu pati didžioji krikščionybės žaizda, kuri šaukiasi gydymo. Su šia žaizda susipažinsime sekančiame šio ciklo straipsnyje.

KRIKŠČIONIJA

• Po „Humanae vitae“ enciklikos

Airijos vyskupai paprašė visų katalikų „Humanae vitae“ enciklikai „taip iš širdies pritari, kaip reikalauja II Vatikano susirinkimas... Mes prašom savo žmonių tikėti, kad mes giliai ir su skausmu suprantam jautrias asmenines problemas ir intelektualinius sunkumus, kuriuos gali kai kuriems sukelti šis (enciklikos) mokslas“.

Indijos vyskupai pilnai pritarė popiežiaus Pauliaus VI enciklikai ir ragino kunigus ir pasauliečius jos laikytis.

Ispanijos vyskupų Komisija Doktrinai ir Tikėjimui pareiškė „gilų apgailestavimą, kad net Ispanijoje kai kurie priima nuomones, kurios yra griežtai priešingos popiežiaus Pauliaus VI „Humanae vitae“ enciklikos pagrindiniam mokymui“, ir kad tokios idėjos net jei yra žymaus teologo ar aukštas bažnytinės pareigas einančiojo „neturi autoriteto galios ir negali būti priimtose, kaip asmens sąžinės norma“.

Kanados vyskupai visuotiniame suvažiavime pareiškė, kad jie yra solidarūs ir popiežiui, ir sunkumus patiriančiai Dievo tautai. Patvirtinę reikalą paklusti popiežiaus nurodymui, jie vis dėlto pažymėjo: „Jei tie asmenys (kurie dėl ypatingų aplinkybių turi sunkumų, pvz. „suderinti vedybinę meilę ir atsakingą tėvystę su jau pagimdytų vaikų auklėjimu arba motinos sveikata“) mėgino nuoširdžiai, bet nesėkmingai elgtis pagal duotus nurodymus, jie gali būti saugiai nuraminami, kad tas, kuris nuoširdžiai renkasi jam atrodantį teisingą kelią, tai daro gera valia“. Šiais žodžiais Kanados vyskupai nurodo, kad gali būti enciklikos nurodymų gera valia nesilaikančių katalikų. Patys jausdamiesi tvirtinę, kas popiežiaus nėra pasakyta enciklikoj, savo pastoracinį pareiškimą jie baigia įsidėmėtiniais žodžiais (žr. šio „L. L.“ nr. 399 psl.).

Britanijos vyskupai išleido bendrą pareiškimą, kuriuo parėmė popiežiaus Pauliaus VI encikliką, bet taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad tuose reikaluose sunkumų turintieji paties popiežiaus nėra pasmerkami, bet net skatinami dažniau priimti sakramentus.

Lenkijos ir Rytų Vokietijos vyskupai pareiškė ištikimybę popiežiui ir jo išleistai enciklikai.

Ceylono salos vyskupai paliepė tikintiesiems laikytis „Humanae vitae“ enciklikos nurodymų.

Popiežiaus gimimų kontrolės komisijoj. Pagal Londono katalikų savaitraštį „The Tablet“, devyni kardinolai ir vyskupai balsavo už tai, kad kontracepcija nėra moraliniu atžvilgiu bloga ir todėl yra leistina; ir tik trys, kad ji nėra leistina (kiti trys susilaikė). Tie devyni buvo: amerikietis kardinolas Shehan, amerikietis arkivysk. Dearden, vokiečių kardinolas Doepfner, belgų kardinolas Suenens, prancūzų kardinolas Lefebvre, prancūzas arkivysk. Dupuy, Venecuelos arkivysk. Mendez, vokiečių vysk. Reuss ir Camerouno arkivysk. Zoa. Prieš pasisakė kardinolas Ottaviani, italų vysk. Colombo ir airių arkivysk. Morris.

Škotijos 7 vyskupai pareiškė, jog „kataliko pareiga bet kuriuo svarbiu moralės klausimu priimti Bažnyčios mokslą niekada negali būti teisėtai laikoma jo sąžinės laisvės pažeidimu... Šv. Tėvas davė mums principus, pagal kuriuos katalikai turi formuoti savo sąžinę“.

JAV kunigai: Žmonių Tyrimų Centro anketos duomenys nurodė du svarbius faktus: 1) pusė JAV apklaustųjų kunigų „Humanae vitae“ enciklikai pritaria, kita pusė – ne; 2) po popiežiaus enciklikos jų nuomonė labai mažai tepasikeitė.

3750 kunigų buvo atsiklausta. 1500 atsiliepė. Prieš enciklikai pasirodant, ar galvojot, kad kai kuriose aplinkybėse dirbtinė gimimų kontrolė yra leistina? 51% atsakė taip (ir 45% taip patarė žmonėms), 49% atsakė ne. Po enciklikos pasirodymo, 49% taip tebegalvoja (ir dar 1% neapsisprendė), o 41% taip tebeptaria (dar 2% nėra apsisprendę, o 4% nurodo abi puses ir palieka pačiai porai apsispręsti). K. T.

• Vietnamo katalikai

Dažnai skaitome amerikiečių ir Vakarų Europos spaudoje, kad Pietų Vietname daug nesusipratimų ir nesugyvenimo esama dėl per didelės katalikų įtakos. Netgi pirmas P. Vietna-

mo prezidentas ir žymus valstybininkas Diemas buvo nužudytas tariamai dėl budistų persekiojimo ir dėl per didelio katalikų protegavimo. Vienas amerikietis žurnalistas Sam Bingham, plačiai apvažinėjęs P. Vietnamą, tuo klausimu pateikė daug įdomių žinių, kurias čia sutrumpinę atpasakojame.

Pietų Vietname katalikų tėra nepilni du milijonai ir jie sudaro 10% visų krašto gyventojų, tačiau jie turi milžinišką įtaką ir jėgą. Beveik pusė visų senatorių yra katalikai. Krašto prezidentas Nguyen Van Thieu ir beveik pusė valdininkijos irgi katalikai. Saigone kunigai leidžia du didelius dienraščius, o vienas pasaulietis, geras katalikas, leidžia tretįjį.

Milžiniška yra ir ūkinė Bažnyčios galia. Kai 1954 m. prancūzai iš krašto pasitraukė daugelis buvusių kolonistų bevelijo savo dideles nuosavybes parduoti Bažnyčiai, o ne tautinei vyriausybei. Dabartiniu metu Bažnyčia yra įtraukta į įvairiausių biznius, pradedant pakrančių laivininkyste, nuosavybių pardavinėjimu ir baigiant cigarečių gamyba. Gaunamas pelnas pagelbsti išlaikyti svarbiausią Bažnyčios veiklą socialinėje srityje ir daugelyje reikalų turėti lemiamą įtaką. Šalyje, kur organizuotos labdarybės tradicijos labai menkos, katalikų mokyklos, ligoninės, prieglaudos sudaro svarbiausią tautinio gyvenimo atramą. Be katalikų dalyvavimo sveikatos tarnyba sumažėtų per pusę, o pradžios mokyklos trečdaliu. Bažnyčia turi pagrindinį vaidmenį taip pat ir aukštojo mokslo srityje, nes daug dvasiškių ir vienuolių dėsto universitetuose.

Savaime suprantama, kad ta nepaprasta katalikų galia piktnasi dauguma Pietų Vietnamo kitatikių, o ypačiai karingai nusiteikę budistai. Nevengia jų papeikti ir vakariečiai. Tačiau katalikų bendruomenė toli gražu ne vieninga. Skilimas reiškiasi keliomis frakcijomis, ypačiai aukštesnėse pakopose. Daugelis įtakingų katalikų politinėje ir ūkinėje veikloje nelabai tepaiso Bažnyčios nurodymų: didelis skaičius jų yra išrinkti į senatą nekatalikų sąrašuose.

Susiskaldymas įvyksta ne tiek dėl valdžios įtakos ar ūkiniais klausimais, kiek dėl teisingos Vietnamo katalikų asmeninės laikysenos: ar jie turi kovoti šventą karą, ar pasiduoti priešui ir kęsti persekiojimus? Ar susiburti į vieną katalikų bendruomenę, ar praktikuoti ekumenizmą? Ar daugiau domėtis bendruomene, ar labiau paisyti asmeninių religijos aspektų? Vietinė Pietų Vietnamo dvasiškija, o dar labiau pabėgėliai iš Šiaurės linkę stipriai įsijungti į karą, o jaunieji, kurių daugelis išsi-

mokslinę Prancūzijoje, daugiau linkę į socialinę sritį, nemėgsta politikos, save laiko tarptautinio katalikų elito dalimi ir siekia reformų.

Vietname katalikybė ėmė plisti dar XVII amž. pradžioje, kai jėzuitai misijonieriai iš Macao atvertė daugelį Šiaurės vietnamiečių. Dabar Pietų Vietnamo katalikus labai sustiprino 900,000 katalikų pabėgėlių iš Šiaurės. Kai 1954 m. komunistai įsitvirtino Šiaurės Vietname, ištisos parapijos pasitraukė į Pietus ir buvo pastatyta 21 mūro ar cemento bažnyčia, pirma nei pabėgėliai pasistatė sau patiems gyvenamus namus. Šiaurės pabėgėliai labai vieningi, jie pripildo seminarias, duoda vienuolius ir vienuoles, kurie neša katalikiškos labdarybės naštą.

Kadangi Vietname niekas nedaro didelio skirtumo tarp Bažnyčios ir valstybės, ar tarp asmenų ir veiklos, kunigai ne tik kad leidžia dienraščius, bet taip pat užima valdines tarnybas, redaguoja ir rašo knygas įvairiausiais klausimais.

Vienas populiariausių Pietų Vietname katalikų yra tėvas Quinh, pabėgėlis iš Šiaurės, kuris daugiausia laiko pašvenčia politikai ir organizuoja Didesnės Vienybės Jėgą, norinčią papti masių partija. Vienas jo padėjėjų vadovauja dešimties senatorių grupei. Tie senatoriai susijungė su kitais katalikų grupės senatoriais ir dabar sudaro trečdalį senato narių ir yra vienintelė drausminga organizacija. Tėvas Quinh tikisi ilgainiui suorganizuoti tokią stiprią partiją, kad ji galėtų rungtyniauti savo jėga su komunistų Tautinio Išlaisvinimo Frontu ir kitom valdžios jėgom. Jeigu Taikos derybų Paryžiuje pakryptų į blogą pusę, tėvas Quinh pasiryžęs suorganizuoti savo karinius dalinius ir neprileisti komunistų prie valdžios.

Kitas labai įtakingas P. Vietname asmuo yra Kanados misijonierius tėvas Gagnon, 32 metus bedirbęs krašte. Jis irgi pabėgėlis iš Šiaurės. Jis vadovauja Jaunimo Centrai ir dėsto Dalato universitete. Tėvas Gagnon yra priešingas Bažnyčios kišmulsi į politiką, nes, anot jo, tai ne religijos sritis. Jo manymu, Bažnyčia turi rūpintis sielų išganymu ir tikintiesiems pagelbėti atrasti atsakymus į juos kankinančius klausimus. Jis labai įtakingas jaunuomenės tarpe. Kai kurie Vietnamo vyskupai pritaria tėvui Gagnon, nes jis yra pagrindinai konservatyvus. Bendraudamas su jaunuoliais, jis juos padaro gerais katalikais.

Tačiau tikrais sukilėliais laikomi vadinami "Arbatinių intelektualai", kurie renkasi arbatinėse. Didelė jų dalis priklauso Redemptoristų

AKIRAČIAI

DVIEJŲ VIENUOLIŲ PAŽIŪROS

“Bažnyčios pasikeitimuose yra viskas gera...”

Šių metų spalio mėn. sukako 50 m. nuo Nekaltai Pradėtosios Marijos Seserų Kongregacijos įsikūrimo Lietuvoj. Užklausėme tos lietuvių vienuolijos keletą vadovaujančių seserų apie jos veiklą, atsinaujinančią Bažnyčią ir kt. Atsiliepė Montrealio seserų namų vadovė sesuo M. Margarita (Irena Bareikaitė) ir Toronto seserų namų vadovė sesuo M. Rita (Antanina Trimakienė).

ordinui, kurio svarbiausias darbas yra švietimas ir mokymas. Jie nepritaria karui, kritikuoja valdžią ir Bažnyčią dėl jos per didelės įtakos. Krikščionybės uždavinį jie mato individualinių sąžinių vadovavime. Jie rašo knygas ir leidžia žurnalą. Savo nusistatymui paremti ieško atamos Vatikane.

Redemptoristų veikla erzina tėvą Quinh, kuriam pritaria kiti vyskupai ir pabėgėlių bendruomenės. Tačiau jaunieji maištininkai yra entuziastingi, juos palaiko Vakarai, JAV studentija ir daugelis nekatalikų.

Jeigu dabartinės taikos derybos privestų prie koalicijos su komunistais, tuo atveju redemptoristų grupės įtaka būtų reikšminga. Tai reiškia, kad katalikų būtų abejose pusėse, o ne vien tik vyriausybės pusėje. Taip pat gali įvykti esminis lūžis tarp jaunų ir senų katalikų, tačiau manoma, kad tai užtikrins nenutrūkstamą katalikų buvimą svarbiose pozicijose ir budistams neleis suorganizuoti prieškatalikišką veiklą.

Dabartiniu metu svarbu, kad Bažnyčia leidžia laikysenos įvairumą tokiose svarbiose srityse kaip švietimas ir spauda. Taip dezorganizuotoje šalyje kaip Vietnamas religijos gali įgauti didelę svarbą, nes tik jos vienos pasireiškia tam tikra vienybe. Dabartinis katalikų skilimas atvaizduoja visą Pietų Vietnamo susiskaldymą.

P. Gaučys

KLAUSIMAS: Kaip Jūs žvelgiate į šių laikų pasikeitimus Bažnyčioje? Kas juose gera? Ar matot ką blogo?

SESUO M. RITA: Bažnyčios pasikeitimuose yra viskas gera ir niekas esminio nepasikeitė, tik mes visi — vienuoliai, dvasiškai ir pasauliečiai — turime suprasti, įsijausti ir gyventi Kristaus meilės ir jo aukos gyvenimu.

SESUO M. MARGARITA: Džiaugiuosi, kad Dievo malonės dėka gyvenu šitame laikotarpyje ir matau, kaip Bažnyčia siekia aiškiau ir šiems laikams suprantamiau atskleisti savo prigimtį bei visuotinę paskirtį. Įvedus į liturgiją to krašto žmonių vartojamą kalbą, pasidarys suprantamiau daugumai žmonių, kaip gyventi Kristaus evangeliją. Taip pat įvedus dialogą su mūsų atsiskyrusiais broliais, pradėjome daugiau reikšti savo nuomones ir tarpusavyje, ko labai trūko anksčiau. Bažnyčia ypač lanksti, pasirinkdama priemones, tačiau liko ta pati esminiuose dalykuose. Jai kviečiant visus atsinaujinti dvasia, kai kas pradėjo “atsinaujinti” tik išoriniuose, ne esminiuose dalykuose ir, mesdamiesi į kraštutinumus, nuklydo, pasimetė. Nematau Bažnyčios pasikeitimuose, kad kas būtų bloga, bet priešingai — tik gera. Bažnyčia, visiems pripažindama sąžinės laisvę, tikisi iš mūsų didesnio subrendimo ir atsakomybės.

KLAUSIMAS: Kokią įtaką vienuolynai turi šių laikų pasauliui?

SESUO M. RITA: Kiekvienas asmuo į vienuolynus žiūri savo požiūriu ir nuo jo paties daug priklauso, kokią įtaką vienuolynas jam turi. Bendrai šių laikų krikščionys į vienuolynus žiūri teigiamai, reikšdami daug pagarbos, meilės, aukos ir pasitikėjimo. Ir šiame sumaišytame ir neaiškiame laikotarpyje jie laukia ir nori dvasinės pagalbos ir vadovavimo, kaip au-

JAUNYSTĖ

KĄ GALVOJA ANGLŲ KATALIKŲ JAUNIMAS?

Kuo jis skiriasi nuo nekatalikiško jaunimo?

Ką galvoja jaunuoliai apie šios dienos aktuales klausimus? Ar jaunų katalikų nuomonės skiriasi nuo nekatalikų jaunuolių kai kuriais klausimais? Anglas žurnalistas Kevin Mayhew neseniai pravedė jaunų katalikų apklausinėjimą Anglijoje. Mayhew anketą paskelbė „Catholic Herald“ žurnale — atsiliepė 1350 jaunų skaitytojų. Įdomu yra tai, kad skaitytojų pasi-

toritetingo Dievo liudijimo dvasiniame gyvenime. Kiek padarom įtakos pasauliui, kiekvienas turėtume pasiklausti savęs.

KLAUSIMAS: Kokią įtaką šių laikų pasaulis turi vienuolynams?

SESUO M. RITA: Sužavėti pasaulio prabanga ir pertekliumi, norime kaip galima daugiau susiaurinti savo vienuolišką asketiką, savo pažadus ir išipareigojimus. Po II Vatikano susirinkimo trokštame „laisvės“, norime atsipalaiduoti abitų, koloratų, krakmolų, celibatų ir t. t. Tartum tai būtų esminiai dalykai. Norime nieku nesiskirti nuo pasauliečių ir būti vienuoliais — Kristaus kariais be ženklų.

KLAUSIMAS: Isteigėt Toronte Lietuvių Vaikų Namus; šiandien gi vadovaujat vaikų darželiui Montrealy. Kokį tikslą turėjo Sėsėlės, steigdamos lietuviškus vaikų darželius? Ar viltys pilnai išsipildė?

SESUO M. MARGARITA: Statydamos Toronte Lietuvių Vaikų Namus, mes galvojome apimti ne tik priešmokyklinį, bet ir mokyklinį lietuvių jaunimą. Tai vieta, kur visas lietuviškasis Toronto jaunimas jaustųsi namuose.

Nors Toronto lietuviai neužpildė darželiui skirtų patalpų savo priešmokyklinio amžiaus vaikais, bet mokyklinis lietuviškas jaunimas, ypač mergaitės, jomis pilnai naudojasi. Darbo dienomis vyksta katechetinės pamokos lietuvių kalba, o savaitgaliais — moksleivių ateitininkų įvairių būrelių susirinkimai bei tautinių šo-

sakymuose matoma ryškių skirtumų nuo Londono laikraščio „Daily Mail“ praveisto viso krašto jaunimo apklausinėjimo. Visi duomenys paimti iš „Katolsk uge blad“ (kovo 1).

Ką tu sakai, jei tavo draugai teigia, kad lytiniai santykiai yra leistini tam tikrais atvejais prieš vedybas?

77% apklaustėtų katalikų jaunuolių su tuo

kių repeticijos. Kiekvienais metas gan gausi grupė berniukų ir mergaičių paruošiami pirmajai Komunijai lietuviškai.

Montrealyje mūsų darželio patalpomis daugiausia naudojasi įvairios lietuvių organizacijos, kaip Katalikės Moterys, skautai bei ateitininkai, jaunimo choras. Nuo pernai metų atidarėme specialią klasę lietuviams, nemokantiems lietuvių kalbos. Priešmokyklinio amžiaus lietuviai vaikučiai dėl nuotolio mažai mūsų patalpomis pasinaudoja.

Mūsų viltys, išikuriant Kanadoje, daugiau ar mažiau išsipildė, nes statant Vaikų Namus Toronte bei darželį Montrealyje turėjome mintį apimti ne tik auklėjimo, bet ir karitatyvinį bei socialinį darbą šiose lietuvių kolonijose.

KLAUSIMAS: Kokius vienuolių atliekamus ir atliktinus darbus laikytumėte reikalingiausiais lietuviams išėivijoj?

SESUO M. MARGARITA: Ligonijų lankymas namuose ir ligoninėse yra vienas iš svarbiųjų karitatyvinių darbų, kuriam seserys tiek Toronte, tiek Montrealyje skiria daug laiko.

Lankydamos lietuvių senelius jų namuose ar senelių įstaigose, pastebėjome, kad ypač jie reikalingi globos, nes, gyvendami svetimoj aplinkoj ir nemokėdami ar mažai mokėdami svetimų kalbų, jaučiasi labai vieniši, nelaimingi ir nesuprasti. Kai kurie jų net patys prašėsi seserų pagalbos. Todėl Toronte prie Lietuvių Vaikų Namų įgijome nedidelius namus, kur dabar gyvena visos vyresnio amžiaus lietuvės.

teigimu nesutinka, 21% sutinka, o 2% sakosi nežiną. Tuo tarpu iš viso krašto "Daily Mail" apklausintų jaunuolių daugiau kaip pusė pasisakė, kad lytiniai santykiai yra leistini kai kuriais atvejais prieš vedybas.

Iš tų 21% pasisakiusių "sutinku", tik mažuma pasisakė už pilną, išipareigojimų nesaistomą laisvę lytiniuose santykiuose prieš vedybas. Daugelis sakė, kad santykiai leistini tik tada, jei pora yra susižadėjusi ar negali ilgesni laiką tuoktis. Vienas 19 metų amžiaus tarnautojas pasisakė: "Aš galiu pateisinti tokius ryšius tik tada, jei tie du asmenys vienas kitą gerbia. Kunigai negali smerkti jaunų žmonių, kurie eksperimentuoja su lytimi, tol, kol suaugusieji be atodairės naudoja lytį biznio reklamai. Skelbiimuose piktnaudojamas seksualumas, meilė, vedybos ir pagarba motinai be jokios atodairės į skaitytojui sukeltus jausmus".

Daug iš tų 77% jaunuolių, kurie yra prieš lytinius santykius prieš vedybas pasisakė su prantą tuos, kurie negali siekti šio idealo. Jų pačių pasisakymai buvo gana aiškūs. Štai viena 17 metų gimnazistė taip atsakė: "Tai nuostabus ir patrauklus dalykas. Aš save duosiu tam vyrui, kurį aš vesiu visam gyvenimui". Viena 15 metų mokinė atsakė: "Bendruomenė sugriūtų, jei nebūtų šeimos vienybės".

Mayhew pastebi, kad visi katalikai, aišku, džiaugsis dideliu nuošimčiu pasisakiusių už Bažnyčios mokslą šiuo klausimu, tačiau jis turi pastebėti ir nerimą keliančių ženklų. Neretai atsakiusieji naudojo žodį "purvinas". Santykiai esą "purvini" prieš vedybas ir "švarūs" po vedybų. Tai ypač galiojo jauniausių atsakytojų atveju.

Ar tu manai, kad turėtų būti leista spalvotiems žmonėms imigruoti į Didžiąją Britaniją?

Klausimas yra svarbus šiomis dienomis Britų salose, ypač imigracijai iš Kenijos. Atsakymai pasidalina taip: 48% — taip; 17% — ne; 34%, kurie pasisako už imigraciją su suvaržymais, mano, kad atvažiuojantis turėtų turėti pramatytą darbą ir vietą gyventi. Dažniausiai naudojamas argumentas tų 48%, kurie norėtų laisvos imigracijos, buvo, kad "mes visi esame lygūs Dievo akyse". Iš tų 17%, kurie norėtų, kad spalvotųjų imigracija būtų sustabdyta, teigė, kad Didžioji Britanija ir dabar jau per tankiai apgyventa. Bet dauguma rodė priešišką nusistatymą spalvai, ypač atsakytojai tų vietų, kuriose jau yra dalis spalvotų imigrantų.

Ar tu galvoji, kad kai kurie iš spalvotųjų, kurie jau čia yra, turi būti išsiųsti atgal?

5% — taip; 80% — ne; 12% — kai kuriais atvejais; 3% — nežino.

Ir čia galima daryti palyginimą su "Daily Mail" apklausinėjimo rezultatais katalikų nau-dai. "Daily Mail" anketos 30% atsakiusių pa-sisakė už išsiuntimą spalvotų imigrantų. Ši li-berali jaunųjų katalikų pozicija kinta mirties bausmės atžvilgiu:

Ar tu esi už mirties bausmę?

51% — taip; 40% — ne; 5% — kai kuriais atvejais; 4% — nežino.

Jei tu būtum ministras, ar tu įvestum pen-sijas??

83% — taip; 8% — ne; 6% — kai kuriais at-vejais; 3% — nežino.

Ar tu padėtum šeimoms, kurios gyvena netinkamose sąlygose?

83% — taip; 6% — ne; 6% — kai kuriais at-vejais; 2% nežino.

Ar leistum parduoti silpnųjų rūšių nar-kotikus?

6% — taip; 93% — ne; 1% — nežino.

Ar panaikinti monarchiją?

41% — taip; 49% — ne; 10% — nežino.

Ar abortas leistinas kai kuriais atvejais?

40% — taip; 59% — ne; 1% — nežino.

Ar tu sugyveni su savo vyresniaisiais?

81% — taip; 5% — ne; 13% — kai kada; 1% — nežino.

Taip pat šis atsakymas turi būti matomas fone, kuriame jis nušviečiamas Didžiojoje Brita-nijoje. Ekspertų pasisakymai dažnai pabrėžia, kad šeimos vienybė lūžta. Taip katalikai jau-nuoliai negalvoja. Atsakymuose labiausiai krin-ta į akį, kad jaunimas atvirai pripažįsta, kad geri santykiai daugeliu atvejų buvo vyresniųjų pastangų dėka.

A. L.

KONKURSAS JAUNIMUI: Ar jau paste-bėjai, kad "Laiškai Lietuviams" paskel-bė rašinio konkursą, kuriame kviečiamas dalyvauti ir jaunimas. Lietuvių išeivių tarpe pasitaiko nesutarimų. Rašinio kon-kurse būtų gera apie tai pakalbėti, ne vien kritikuojant, bet ir ieškant išeities. Taip pat labai skiriasi vyresniųjų ir jau-nesniųjų pažiūros. Kaip, laikantis savo įsitikinimų, nenuvertinti kitaip galvo-jančių? Apie tai pagalvok ir parašyk ra-šinį konkursui (plačiau žr. šio "L. L." nr. III viršelio puslapį).

ŠEIMA

KAD JĮ ATRASTUME.

Šių metų "Laiškų Lietuviams" sausio numeryje (36 psl.) buvo atspausdinti klausimai vyrui ir žmonai: "Kokie mano santykiai su kita puse?" Paskutiniai klausimai skambėjo taip: "Ar savo žmonoje tikrai matau Kristų? Ar iš tikro matau Kristų savo vyre?"

Dėl tų paskutiniųjų klausimų susilaukėme dvejopos reakcijos: teigiamos ir neigiamos. Vienas vyras parašė, jog tas klausimas "visai nuvažiavo", nes jis pats nė nenorėtų, kad jo žmona jame, netobulame ir net nuodėmingame, matytų didingiausią Kristų (žr. "L. L.", birželis, 258 psl.).

Kitame pasisakyme buvo pripažinta, kad tas klausimas, nors daug kam pasirodė "visiškai neįkandamas", tačiau labai reikalingas, nes daugeliui žmonių "Kristus pakabintas ant virvutės kažkur labai aukštai ir nuleidžiamas tik vieną valandą bažnyčioje sekmadienį. Šią klausimą galima pakeisti kitu: Kiek pati, pats savyje jauti Kristų? Tik tuomet ir jo atradimas kitame bus suprantamesnis".

Matydami tokią dvejopą reakciją, skaitytojams pateikėme klausimus: 1) Ar krikščionišku požiūriu posakis "matyti Kristų savo vedybiniame partneryje" yra teisingas, ar ne? 2) Kuo grindžiate savo atsakymą? 3) Kaip yra gyvenimo tikrovėje? ("L. L.", birželis, 258 psl.).

Po to teko nugirsti kažką sakant, kad "Laiškuose Lietuviams" tokiais reikalais neturėtų būti klausama, bet tik paaiškinama. Mes sutinkame, kad galutinai tie klausimai "Laiškuos Lietuviams" bus atsakyti, bet nesutinkam, kad jie būtų atsakyti be pačių skaitytojų domėjimosi ir pastangų. Manome, kad šaukšteliu penėjimo amžius jau yra praėjęs... arba turi praeiti, jei visi

pasistengsim tapti sąmoningesniais krikščioniais. Kai kurių atsiųstos mintys, atspausdintos apačioj, rodo tokias pastangas.

— Red.

♦ ♦ ♦

REIŠKIA...

Per žemiškas pakopas bandžiau išrišti šį prasmingą klausimą. Jo negalima užmesti, nes tai būtų lygu užmiršti Kristaus buvimą mūsų dienose.

Matyti savo vyre Kristų reiškia —

... išlydėti jį ankstų rytą išeinantį į darbą per šaltį, liūtį, paliekantį miegančią šeimą pastogėje. Ilgą dieną praleidžiantį darbovietėje be priekaištų ar aimanų.

... atrasti rūpestį visos šeimos ateitimi, auklėjimu, išmokslinimu ir savos lietuviškos kultūros perdavimu.

... pažinti žmogų su savais troškimais, polėkais, pažiūroms į gyvenimą, klausinėjantį jo prasmę ir tęstinumą. Bendraujantį su žmonėmis, nesuprastą, bet atleidžiantį.

... pajusti slypinčias žmogiškąsias savybes; alkį, jausmų virpėsi, kovojantį su irzlumu, ilgesį vaikų, nuovargį ir padėką dangui už ramybės valandas šeimoje.

KRISTUS IR VEDUSIEJI

*Kai kurie žmonės niekad nesutiko Dievo
nei Šventajame Rašte,
nei atleidime,
nei tikėjime
(nes tai antgamtiška),
nei artime
(nes tai per žmogišką),
nei savo gyvenime,
(nes tai per žemišką),
bet tvirtai tiki sutikti jį
danguje.*

Louis Evelyn

Ar Kristus, priėmęs žmogaus kūną, taip atsitolino nuo mūsų, kad jo nematome savo mylimiausiam žemėje žmogui?

Ar ne Kristuje mes pašaukti dalintis Dievo planu, kuris yra vedybų pagrindas?

Ar žiūrime į savo vyrą, į savo žmoną kaip į Dievo dovaną, kurią Dievas sutvėrė, paruošė ir suvedė, kad padėtų mums žemėje?

Ar išvelgiame savo vyro, savo žmonos dvasinėse vertybėse tuos pačius siekimus, apie kuriuos Kristus kalbėjo?

Ar nejaučiame Kristaus buvimo savo kasdienybėje?

Ar nematome dalelės Kristaus, kai vyras neša atsakomybę už visos šeimos išlaikymą, vaikų išmokslinimą?

Ar nematome Kristaus, kai jis, ji pakenčia užgauliojimus, įžeidimus ir atleidžia?

Ar negyvena Kristus bendroje šeimos maldoje?

Ar nejaučiame Kristaus vilties tikėjimu ateitymi, kai jis, ji dirba organizacijoje, parapijoje, mokykloje, nepasiduodami nevilčiai?

Ar ne pats Kristus eina drauge aplankyti užmirštus draugus, ligonis ir kitus mūsų pagalbos reikalingus žmones?

Ar ne Kristaus malonėje apšviesti sugebate išmintingai pasipriešinti netiesai, privačiai ar viešai?

*Jis pasitraukė matomai,
kad Jį atrastumėm, dabarty nematomą,
visuomet
visur.*

Louis Evelyn

KAIP TĖVAI PATYS RANDA IŠEITĮ

Tėvai pasisako, kaip jie sprendžia pasitaikančias dideles ir mažas problemas su savo vaikais. (Iš "Parents' Magazine" žurnalo rugpjūčio ir rugsėjo nr. parengė G. Valiulienė.)

Nugalint nedrąsumą

Svečių atžvilgiu, juos sutikdamas ir pasisveikindamas, mūsų ketverių metų sūnelis buvo labai nedrąsus. Pasitaikė, kad vienos organizacijos pietų metu mano vyrui teko atlikti šeimininko pareigas. Namo jis parsinešė šeimininko ženklą. Tai buvo patrauklus mėlynas kaspinas su įrašu aukso raidėmis: "Šeimininkas". Mūsų sūnus užsigeidė to ženklo. Tėvas paaikšino, kad šis ženklas padaro žmogų ypatingu asmeniu ir jį gali nešioti tik svečių apsilankymo metu. Mūsų sūnus dar ir dabar džiaugiasi šeimininko pareigomis, kas kartą tapdamas vis drąsesniu.

Laikiniai atsiskyrus

Prieš išvažiuojant į ligoninę laukti antrojo kūdikio, man rūpėjo, kaip jausis mūsų pirmasis trejų metų sūnelis be manęs. Užrekordavau juoston keletą jo mėgiamų pasakų ir dainų. Man esant ligoninėje, jis dažnai klausydavosi tos juostos. Taip pat kiekvieną dieną pasikalbėdavau su juo telefonu, užtikrindama, kad greitai grįšiu. Įsitikinau, kad mano balsas juostoje jam daug padėjo mūsų atsiskyrimo metu.

Kad iš pavydo nebeignoruočiau

Mano trejų metų dukrelė savo mažajam broliukui išviršiniai pavydo nerodė, net visai jį ignoravo. Kadangi jos žodynas gausus ir gerai sugeba atpasakoti iš knygelių girdėtus skaitymėlius, aš paprašiau jos pagalbos: "paskaityti" broliukui prieš užmiegant. Savo nauja pareiga ji buvo labai patenkinta, o mažasis pamėgo jos tauškejimą. Dabar ji nekantriai laukia jo atsibundant, kad galėtų drauge pažaišti. Taip gera klausytis jų bendro klegesio.

Dalinantis ruošos darbais

Man nesisekė mokyti vaikų atlikti ruošos darbus ir nutariau pakeisti visą planą. Pirmiausia panaikinau visus kasdieninės ruošos darbus, nukeldama viską į šeštadienį. Antra, pasitariau su vaikais, kaip darbus paskirstyti. Kas savaitę jie norėjo išmėginti įvairius darbus. Tie, kuriuos pamėginę pagaliau išsirinko, matomai suteikė jiems didelį pasitenkinimą: pavyzdžiui, valyti langus, blizginti batus, plauti ir net skalbti. Man liko nuobodūs kasdieniniai darbai: kloti lovas, išnešti šiukšles, prižiūrėti gyvulėlius. Šeštadieniais, kol jie atlieka savo pasirinktąją ruošą, aš taip pat valau namus, būdama šalia ir padėdama nesugebantiems. Užbaigus darbą, visi pasivaishiname, jausdami didelį pasitenkinimą mūsų pačių darbų atsiektą švartų namų aplinką.

ANAPUS

Brangi biblioteka ir jos vargai

“Pasaulyje nedaug priskaičiuotum bibliotekų su tokia ilga knygų kaupimo istorija, kokią turi mūsų universiteto mokslinė biblioteka. Jos užuomazgos atsirado 1543 m. kai didysis Lietuvos kunigaikštis Žygimantas Augustas pradėjo rinkti knygas. Testamentu vėliau atidavė jas — 2500 tomų kolekciją — įsikūrusiai Jėzuitų kolegijai. Tai buvo 1570 m., kurie ir laikomi mūsų senosios bibliotekos įsikūrimo metais. Vadinasi, netrukus universiteto mokslinė biblioteka švęs 400 metų jubiliejų. Dabar ji turi 2,350,000 bibliotekinių vienetų fondą. Ypač vertingas lietuviškų spausdinių ir lituanistikos rinkinys” (“Literatūra ir Menas,” 1968. IX. 14).

Straipsnyje toliau rašoma, kad nežiūrint savo istorinio senumo ir mokslinės svarbos, Vilniaus universiteto mokslinė biblioteka ir jos brangūs rinkiniai neturi nei paprasčiausios priešgaisrinės apsaugos, dėl to prieš kelis mėnesius įvykęs bibliotekoje gaisras buvo pastebėtas labai vėlai. Knygų saugyklose oro temperatūra yra nepastovi, genda vertingos knygos ir rankraščiai. 70 tūkstančių knygų reikia restauruoti, o tą darbą atlieka tik vienas asmuo! Bibliotekos patalpos pergrūstos. Prieš kelis mėnesius dr. L. Vladimėrovas, buvęs Vilniaus universiteto bibliotekos direktorius, kuris šiuo metu vadovauja J. T. O. bibliotekai Niujorke, buvo nuvykęs į Vilnių, lankėsi universitete. Grįždamas atgal į Niujorką, "Literatūros ir Meno" savaitraštyje (1968. VIII. 10) pareiškė:

“Atvykęs į Vilnių aplankiau universitetą. Pasiilgsti jo senų rūmų dvelkimo. Tačiau turiu pasakyti, kad pamatytas vaizdas nedžiugino akies. Užėjau į universiteto biblioteką, (kur) sukauptas turtingiausias pasaulyje senų lietuviškų knygų fondas, išleista visa eilė vertingų bibliografijos ir knygotyros leidinių.

Artėja šios bibliotekos keturių šimtų metų jubiliejus. Ši data bus plačiai paminėta mūsų ir užsienio spaudoje. Tačiau kaip atrodo pati biblioteka? Puošnioje Smulgevičiaus salėje grindys išklotos paprastomis lentomis, dar

Muravjovo laikais pastatyti laiptai visiškai nudilę, prigrūstos knygų saugyklos neturi paprasčiausių gaisro signalizavimo prietaisų, kuriuos rasime kiekvienoje didesnėje prekybos įmonėje... Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokslo ministerija ir universiteto vadovybė paskendusios kasdieniniuose rūpesčiuose, atrodo, visai apsirato su tokia bibliotekos būkle. Savo metu buvo sudaryta dokumentacija saugyklų priestato statybai, bibliotekos modernizavimui, Jono bažnyčios pastatų restauravimui. Tačiau statyba bei restauravimo darbai dar nepradėti...”

Mokslas nemokamas?

Sakoma, kad sovietinėje sistemoje mokslas yra laisvas, t.y. nemokamas. Ne visiškai taip. "Komjaunimo Tiesa" 1968. VII. 21 d. rašo:

“Didžiulius darbus praėjusią vasarą nudirbo Lietuvos respublikos studentija. Apie 15 tūkstančių studentų statė kultūros namus, melioravo šlapias žemes, o Kazachijos TSR Lietuvos studentai atliko statybos darbų už 800 tūkstančių rublių...”

Ateizmas atostogose

“Vasara — poilsio metas. Mokytojai atostogauja. Mokykla tuščia, kartais net užrakinta, o bažnyčia dirba. Kunigai organizuoja katekizacijai, šeimoje religingų pamokymų kartais irgi nestinga. Vadinasi, neretai raunami mokslinės pasaulėžiūros daigai, mūsų išauginti per mokslo metus arba per keletą metų, jų vietoje sėjamos piktžolės. Todėl labai svarbu, kaip pasodintas ir išbujojęs mokinio sąmonėje mokslinės tiesos daigas, ar jau įgijęs vaikas imunitetą religinių prietarų atžvilgiu.

Apie tokį atsparumą kalbėti galima tik tuo atveju, jeigu ateistinis mokyklos darbas vykdomas sistematingai ir nuosekliai. Mūsų mokyklos mokytojai ir eina šiuo keliu. Todėl dabar jie atostogauja ramūs, nes žino, kad sekmdienį auklėtiniai kryžstauja prie upės, žaidžia namuose arba su brigados draugais dirba kolūkio laukuose. Jau kelinti metai Pabiržės kolūkis organizuoja mokinių brigadas. Kolūkio va-

KNYGOS

AIDAS TARP DANGORAIŽIŲ

O. Nendrė. AIDAS TARP DANGORAIŽIŲ. Romanas. Spausdino "Draugo" spaustuvė 1968 m. Viršelio nuotrauka Alg. Kezio, S. J. Įrašas Ant. Beieškos. Knyga 365 psl. Kaina 5 dol.

Šioje knygoje autorė atskleidžia naujos ateivės Aldonos su trimis vaikais išsikūrimą Čikagoje. Aldonos vyras kažkur Sibire vargsta, o ji pati, vyro pusbrolio graboriaus rekomendacija, patenka karstų puošmenų siuvimo fabrikan. Ir taip ji dirbdama išmokslina savo vaikus. Ir kai abu vyresnieji, Algis ir Vyga, sukuria šeimas, o trečioji, Lirga, ruošiasi išvykti Indijanon universitete siekti mokslinio laipsnio, Aldona, netekusi darbo fabrike ir pasijutusi vieniša, jau galvoja apie Amžinybę, kai jos gyvenimą pakreipia naujon vagon Julius, nukankinto Sibire vyro draugas, nuo gimnazijos laikų ištikimai Aldoną mylėjęs ir tremtyje jos šeimą globojęs.

Romanas lengvai skaitomas. Įvykiai plaukia ramiai, kaip čiurlenantis upelis per akmenėlius. Aldonos ir kitų veikėjų charakteriai atvaizduoti trumpais brūkšniais, nesigilinant į sielos gilybes bei pakampes. Tai grynai buities romanas, ne psichologinis. Autorė turėjo tikslą išryškinti fabriko gyvenimą, aprašydamą darbą jame, darbininkų rūpesčius dėl duonos kėsnio, jų santykius su prižiūrėtoja bei

unija ir kai kurių bendradarbių negarbingą elgesį su naujom darbininkėm, jas terorizuojant, išjuokiant. Aldona, patekusi į tokią kryžminę ugnį, nugali visas sunkenybes savo ramia laikysena.

Nors romane stilistinių puošmenų maža, intriga tepinama fabrike ir pasigendama platesnio Aldonos šeimos aprašymo, bet užtat čia skaitytojas, susipažindamas su darbo sąlygomis fabrike, ar sugretinęs savo išvargtus metus panašiose apystovose, ras keliantį sielą pareiškumą, susijusį su dorove ir artimo bei Dievo meile. *K.Pažėraitė*

Kiti tos knygos aptarimai: "Nors O. Nendrės romanas ir neturi to kūrybiškumo, tos meninės vertės ir neatskleidžia to šiurpumo, tačiau "Aidai tarp dangoraižių" turi taip pat nemažą pažintinės reikšmės..." (P. Janulis, lyginęs su Upton Sinclair romanu "The Jungle"; "Draugas", VIII. 10). "Aplamai paėmus, romanas sudurstyta lyg iš dienos užrašų, kur pradžioj buvo sužymėti visi naujieji pergyvenimai, nežiūrint kaip jie būtų nereikšmingi, o vėliau, nors ir svarbūs išgyvenimai (vaiko vestuvės, kultūrinio gyvenimo kūrimasis išeivijoje) buvo pamiršti, nes jų efektas tarsi atbuko" (G. Kriaučiūnienė, ten pat). — Red.

dovai pasirūpina ir vaikų užimtumu poilsio dienomis (sekmadieniais — M. B.). Tai didelė parama mokyklai ir mes dėkingi gamybininkams, kurie sutiko padėti vasarą auklėti mokinius. (Kam dėkoti kolūkio vadovams; priešingai, jie turėtų būti dėkingi mokyklai, už dyką pristačiusiems mokinių darbo jėgą! — M.B.)

Žymiai sunkesnė problema — ateistinis darbas vasarą su I-IV klasių mokiniais. Šio amžiaus vaikai labiau priklausomi nuo šeimos auklėjimo. Tad dar per mokslo metus šio amžiaus vaikų visuomeniniam aktyvumui ugdyti, jų užimtumui poilsio dienomis skiriame ypač didelį dėmesį, aiškiname kas yra religiniai prietarai, mokome suprasti jų esmę, apsaugoti nuo jų, dirbame su tikinčiais tėvais. Vasaros atostogų metu į pionierių ir spaliukų stovyklą,

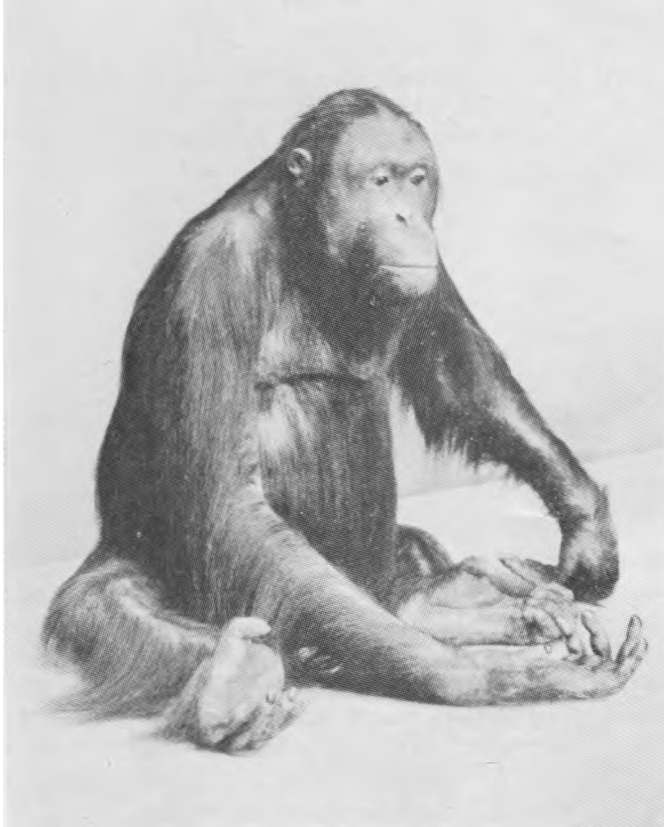
veikiančią mokykloje ar kultūros namuose, pirmiausia stengiamės įtraukti religingų šeimų vaikus" (J. Stikleris, Biržų rajono Pabiržės vidurinės mokyklos užklasinio ir užmokyklinio auklėjimo organizatorius (apmokamas - etatinis postas — M. B.); "Tarybinis Mokytojas", 1968. VII. 26).

Liaudies vaikų dainos

Neseniai Vilniaus Valstybinio Universiteto istorijos - filologijos fakulteto mokslų taryboje apgynė disertaciją Lietuvių kalbos ir literatūros instituto bendradarbė Pranė Jokimaitienė. Ji pateikė stambų mokslinį darbą "Lietuvių liaudies vaikų dainos". ("Tarybinis Mokytojas", 1968. VII. 5).

Paruošė Mindaugas Banėnas

ŠYPSANTIS

AR AŠ BEŽDŽIONIAUJU, AR ŽMOGUS?

“Kas su tavim konkuruoja, tą paprastai imi niekinti, kad bent vaizduotėj galėtum jam atsistoti ant galvos. Taip — prisipažįstu — aš pati darau daugelio gyvulių atžvilgiu. Bet taip prieš mane elgiasi ir žmogus, mano pačios jauniausios generacijos atstovas... Savo praeitim jis priklauso nuo manęs, iš manęs kilęs... Ir savo dabartim, vis pagal mane beždžioniaudamas — kad ir šiuo laipiojimu konkurentų galvom. O kai jis jaučiasi, kad nuo manęs priklauso, kad aš konkuruoju ir kai kuriais atžvilgiais jį pralenkiu, tai ir ima mane žeminti...”

O turėtų mane ne žeminti, bet man dėkoti. Esmi juk aš jo prosenelių prosenelių prosenelių pro-

nelių... prosenelė. Jei aš nebūčiau pakėlus pirmųjų savo kojų, nebūtų nei jis kėlęs kojas į mėnulį skriesiančios raketos... O pasiklausyk, ką jis sako apie mane: “Kuo aukščiau beždžionė lipa, tuo daugiau ji parodo savo uodegą”... Arba vėl: “Beždžionė lieka beždžione, nors ir purpuru apvilktą”. Taigi, matot... Bet juk aš buvau ir likau beždžionė, kad jis taptų žmogum... Ir aš lipau ir rodžiau uodegą, kad jis jos nė neturėtų.

Tas žmogus, žmogus... Sugalvoja jis apie mane visokias anekdotų. Bet juokiasi jis ne iš manęs, bet iš savęs, kaip ir aš kad dažniausiai darau.

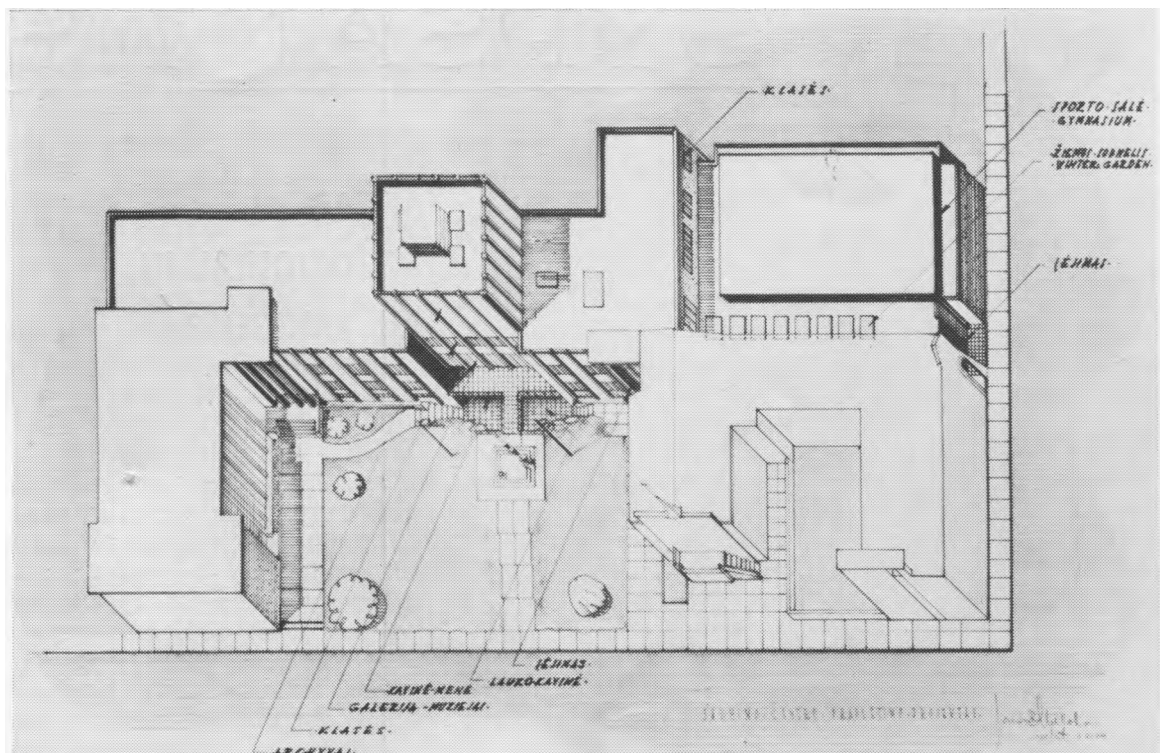
Viename anekdote žmogus sako, kad veidrody pamačiau savo atvaizdą ir pasakiau loikiui: “O pažiūrėk, koks čia tipelis... Kokias grimasas išdarinėja... Kaip šokinėja... Jei būčiau toks, imčiau ir pasikarčiau. Bet, atvirai

pasakius, tokių grimasininkų esmi mačius ne vieną mūsų pažįstamų tarpe”. Ir būk tai lokys atsakęs man: “Kam vargt, galvojant apie pažįstamus. Geriau pasižiūrėt į save”.

O iš tikro prieš veidrodį aš imitavau ne ką kitą, kaip patį žmogų. Todėl ir sakiau, kad mūsų pažįstamų tarpe yra tokių grimasininkų...

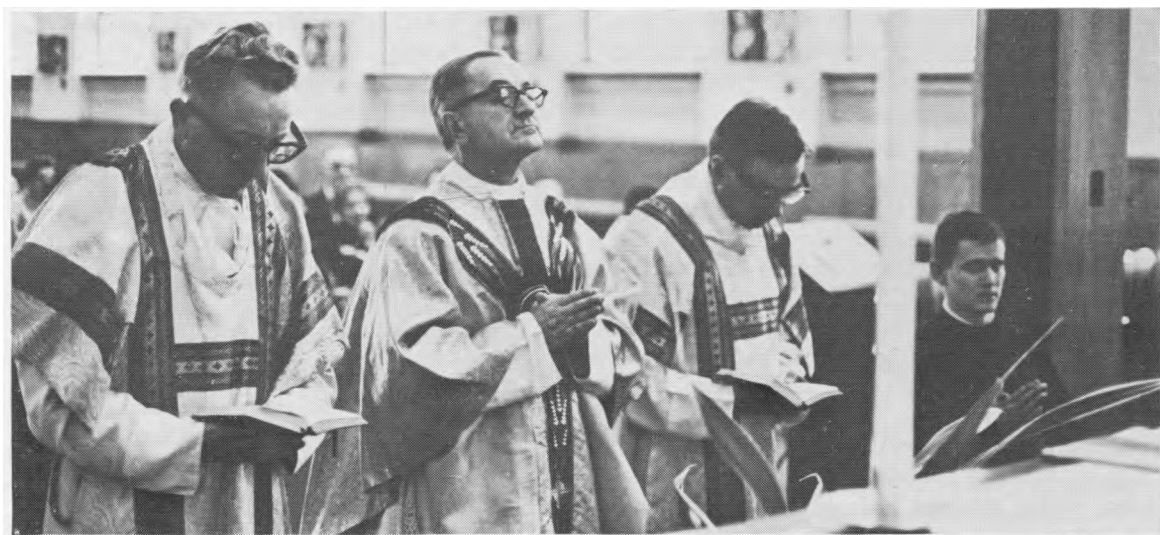
Kitam anekdote būk tai vyko dialogas tarp lapės ir manęs. Būk tai aš, girdamasi savim, sakiau, kad lapė suminėtų man tokį gyvulį, kurio negalėčiau pamėgdžioti; tada gi lapė atšovusi: “O tu suminėk man tokį nevykėlį, kuris dar stengtų tave pamėgdžioti”.

Cha, cha, cha, cha-cha-cha... Nevykėlį, kuris dar stengtų mane pamėgdžioti?... Ogi mano jauniausios generacijos pats nuostabiausias perlas... Mano anūkų anūkų anūkų anūkų anūkų... anūkas”.

Jaunimo Centro Čikagoje praplėtimo projektas, paruoštas inž. Jono Muloko. "Per dešimtį metų lietuvių jaunimas ir visos organizacijos rado vietos Jaunimo Centre. Visi norime, kad ir ateity Jaunimo Centras liktų lietuviybės

centru. Deja, esamų patalpų nebeužtenka. Jas reikia tuojau plėsti. Planai paruošti. Visi reikalingi leidimai miesto savivaldybės rankose. Ar galėsime tuojau statyti, priklausys nuo Jūsų paramos" — tėv. Jonas Kubilius, S. J.

Tėv. Juozui Vaišniui, S. J., "Laiškų Lietuviams" pirmajam ir ilgamečiui redaktoriui, š. m. liepos 10 d. sukako 25 m. nuo kunigystės šventimų. Šiuo metu jis yra Lietuvių Skautų Sąjungos vyriausias dvasios vadas. Čikagos

skautininkų ramovė jo kunigystės sidabrinio jubiliejaus minėjimą surengė spalio 13 Jaunimo Centre. Vaizde — jubilatas tėv. J. Vaišnys atnašauja mišias, asistuojant tėv. Pr. Garšvai, M.I.C., ir tėv. J. Kubiliui, S. J.

SPAUDOJ

Žaidžias “paslaptimis” “teologas” ar žaismingas teologas?

“Laiškuose Lietuviams” (1968, rugsėjis, 349 psl.) atspausdinto Walter J. Burghardt, S. J., kalbos pradžia spaudoj buvo pavadinta Bažnyčioj klaidas skleidžiančių “teologų” charakteringu pasisakymu. Tos kalbos minties iškreipimas susilaukė stiprios reakcijos.

Charakteringas yra vieno tų “naujųjų” teologų — Walter J. Burghardt, SJ, prisistatymas: “Aš dėviu teologo toga. Esu čia kaip gyvenęs simboliais (žodžiais, sakramentais, Bažnyčia) ir žaidžias būties paslaptimis (dvasia ir medžiaga, dieviška ir žmogiška, Dievu ir žmogum)” (Žiūr. Laiškai Lietuviams, 1968, 349 p.). Tiesa, jis tai pasakė filmų premijų įteikimo iškilmėse, tačiau prisipažino, kad jo, kaip teologo charakteristika, yra toga, o jo užsiėmimas — žaisti “simboliais”, prie kurių jis priskaito ir sakramentus, ir Bažnyčią, būties “paslaptimis”, kuriuos jam yra visa kas dieviška, net ir pats Dievas, rodo, kaip šių dienų “teologai” žiūri į teologinius klausimus, kaip bando juos spręsti vien tik žaisdami (dr. J. Vaišnora, MIC, “Draugas”, X. 2).

* * *

Kas nori tikrai ir nuoširdžiai kito kalbą suprasti, tas turi 1) įsijausti į kito kalbos aplinkybes bei nuotaiką ir 2) neiškreipti tos kalbos žodžių.

1) ...tėv. Burghardt kalbėjo ne publikai, susirinkusiai jį patį išanalizuoti, ar jis teologas ar tik “teologas”, bet... filmų menininkų publikai, kuriai labai tiko kalbos žaismingumas. O neįsijaučiant į kito kalbos nuotaiką ir stilių, galima labai prašauti pro šalį — pavyzdžiui, fizinę meilę vaizduojanti Saliamono “Giesmių Giesmės” poema tikriausiai būtų iš Šv. Rašto išcenzūruota kaip pornografija. Deja, kažkas panašaus atsitiko dr. J. Vaišnorai skaitant tėv. Burghardto kalbą filmų menininkams.

2) ... jei kas rimtai sakosi žaidžias paslaptimis, su tuo žodžiais negalima “žaisti”, pade-

dant juos į sumenkinimo kabutes, ypač jei nuotų sumenkinimo kabučių priklauso, kam suteikiamas teologo ir kam tik “teologo” vardas (žr. aukščiau cituotus dr. J. Vaišnoros žodžius) (K. Trimakas, S. J., “Draugas”, X. 17).

* * *

“Šis interpretacijos būdas yra nepateisinamas. Kun. Vaišnora mano panaudotą žodį “play” išėmė iš konteksto, iš daugelio žodyne randamų to žodžio prasmų išsirinko vieną ir padarė išvadą, jog prisipažįstu, kad aš, kaip teologas, pačius rimčiausius klausimus traktuojau lengvabūdiškai žaisdamas. Mano gi klausytojams iš mano kalbos konteksto (turinio) buvo aišku, kaip turėtų būti aišku kiekvienam nevienašališkam skaitytojui, kurio kalba yra anglų, kad žodžio “play” panaudojimas nereiškė, jog aš ką nors imu lengvabūdiškai. Priešingai, tai reiškė labai rimtą, intensyvią, daug pastangų reikalaujanti veikimo būdą, kaip kad mano rinktinė publika tai teisingai suprato.

Antra, kun. Vaišnora puolė mano, kaip teologo, profesinį statusą. Atrodo, kad, pasiremdamas aukščiau minėta mano kalba ir mano parašu po dokumentu, nesutinkančiu su neseniai paskelbta enciklika apie gimimų kontrolę, jis pavadina mane “naujuoju” teologu ir vėliau deda žodį “teologai” į kabutes. Tuo aiškiai implikuojama, kad aš arba nesu gyno tikėjimo (unorthodox), arba nelojalus — kiekvienu atveju, nevertas teologo vardo. Žinoma, aš galiu suklysti atskirais teologiniais klausimais, bet tai nepadarė mane “nauju” teologu kun. Vaišnoros prasme. Gal jam ir Jums būtų naudinga žinoti, kad aš esu patarėjas Vatikano Vienybės Sekretariatui, kad su Šventojo Sosto pritarimu buvau išrinktas (vienas pirmųjų devynių katalikų) į Pasaulio Bažnyčių Tarybos Tikėjimo ir Tvarkos Komisiją, kad priklausau Amerikos katalikų vyskupų komitetui liuteronų-katalikų dialogui, kad esu Baltimores arkivyskupijos Vienybės Komisijos narys, kad Amerikos vyskupai rodo pasitikėjimą man, kaip teologui, kuris yra gal pažangus, bet nėra “nutolęs” (“far-out”) (Walter J. Burghardt, S. J., laiškas “Draugui”).

FILMAI

THE THOMAS CROWN AFFAIR

“The Thomas Crown Affair” yra lengvo pobūdžio, romantiškas, pilnas nuotykių filmas. Jame vaidina Steve McQueen ir Faye Dunaway, du puikūs aktoriai, vaidinę “Bonnie and Clyde” filme.

Thomas Crown (McQueen), milijonierius pramoninkas, gyvenęs ištaigingame Beacon Hill rūmė Bostone, savo pasilinksminimui sugalvoja, kaip apiplėšti banką. Jam tai pramoga – tarsi pasklandyti sklandytuvu, žaisti polo ar nutrūkgalviškai vairuoti savo paplūdimio mašiną per smėlio kopas.

Dunaway (jo padėjėja) čia pasižymi dviveidiškumu – kai kuriais momentais stebėtinai puikus veidas su atspindinčia žavia asmenybe, kitais momentais – taip paprastas, net nepatrauklus. Savo rolėje ji daug geresnė už McQueen, vaidinančią lyg ne savo kailyje: jo šypsena iškreipta, kylanti iš visai sustingusio veido.

Režisorius Norman Jewison, taip meniškai teisingas ir santūrus savo puikiuose filmuose “In the Heat of the Night” ir “The Russians Are Coming, The Russians Are Coming”, čia pasirodo lyg išdidžiai numanęs savo vertę: filmas stokoja nuoširdumo, o charakteriai išėjo labai nužvilginti, dirbtini.

Šis filmas žiūrėtinas tikrai suaugusiems, vietomis gi peiktinas visiems.

FOR LOVE OF IVY

Seniau statomuose filmuose stengtasi niekad neparodyti meilės scenų tarp baltosios ir juodosios rasių, kad neužgautų baltųjų “jausmų”. Pasikeitus laikams, pasikeitė ir tas nusistatymas. Dabar ta tema dažnai gvildinama. O filme “Guess Who’s Coming to Dinner?” sėkmingajam juodųjų atstovui Sidney Poitier leidžiama ne tik laimėti baltą mergaitę (ir tai aukštesnio sluoksnio), bet ir parodoma tarp jų pasibučiavimo scena.

Tačiau po to filmo pastatymo Poitier pasiskandė viešai, kad jo visiškai nedomina romantiški nuotyčiai su baltąja; jis labiau pageidautų juodukės partnerės. Jis pats sugalvojo “For Love of Ivy” filmo eigą, perdavė ją ekrano teksto ra-

šytojui Robert Alan Durthur, pats pasiimdamas herojaus rolę ir partnere negrę Abbey Lincoln. Ta jojo idėja parodyti jaunos negrų poros gyvenimą ir meilę gal ir buvo puiki teoretiškai, tačiau praktiškai tas jų vidinis gyvenimas išėjo labai pigus.

Hollywoode norima padaryti Poitier juoduojų Rock Hudson – romantiškai labai patraukliu. Ir čia jis yra tas mandresnis negras, pusiau frakuotas, laisvai kalbą japoniškai ir pan. Abbey gi yra prasta tarnaitė, nors ir meili mergina. Neišvengiama nė nesąmonių ją rengiant, lyg ji būtų kokia modeliuotoja.

Gaila Poitier talento šiame paviršutiniškai pastatytame filme. Gaila ir jaunos negrų poros gyvenimo ir meilės vaizdavimo pigiomis miegamojo scenomis. Tik suaugusiems.

Stasė Semėnienė

FILMUS SUGLAUSTAI VERTINANT

CHUBASCO. Šioje romantiškoje avantiūroje jaunas Chubasco (Christopher Jones) išsimyli griežto aplinkoj užaugintą jūrų kapitono dukrą (Susan Strasberg). Po kelių jį vis labiau įpainiojančių epizodų jam nebelieka nieko kita, kaip rinktis kalėjimą arba ištėmimą žvejų laivu. Jis renkas darbą laive ir turi, palikęs mergaitę, išplaukti. Grįžęs ją paslapčia veda, bet vėl susilaukia sunkumų iš jos tėvo. Suaugusiems gan neblogas filmas.

COUNTDOWN. Ši per ilgą dramą apie politines ir socialines erdvės užkariavimo varžybų problemas niekad nepakyla nuo žemės. Spalvota. Banali visiems.

COUNTERPOINT. Įdomus dviejų asmenybių susikirtimas Antrojo pasaulinio karo fone. Charlton Heston, vaidina amerikietį dirigentą, o Maximilian Schell – gabų vokiečių generolą. Filmą spalvotas. Geras suaugusiems. Netinka jaunuoliams nei vaikams.

CUSTER OF THE WEST. Tai spalvotas istorinis filmas apie generolo George Custer (Robert Shaw) paskutinį mūšį – skerdynes prie Little Big Horn. Įdomus visiems tos rūšies filmų mėgėjams.

(Nukelta į sekanti psl.)

J. Navakas, Omaha

ŽURNALO PRENUMERATA PAKELIAMA

Brangstant popieriui, paštui ir kitoms spaudos priemonėms, "Laiškų Lietuviams" žurnalas jo leidėjams Tėvams Jėzuitams atneša vis daugiau nuostolių. Kai kuriems skaitytojams siūlant, ir patys leidėjai jaučia būtiną reikalą prenumeratos kainą pakelti (žr. šiame "L. L." nr. 400 psl. "Kad liktume gyvi" ir 439 psl. "Kelti prenumeratą"). Pradedant 1969 m., prenumeratos kaina metams bus \$5.00.

ADMINISTRACIJA PRANEŠA

Skaitytojų patogumui "L. L." administracija laikosi tokios tvarkos: skaitytojams žurnalo prenumerata pratęsiama automatiškai, nebent jie iš anksto praneša administracijai žurnalo nebesiuntinėti arba jį siuntinėti tik 1968 m. Už 1968 (ir ankstyvesniųjų) metų prenumeratą dar neužmokėję skaitytojai prašomi atsilyginti. Prenumeratos kaina 1968 m. — \$4.00; 1969 m. — \$5.00.

Administracija taip pat prašo skaitytojų jai pranešti apie savo adresų pakeitimą.

PREMIJUOTOS MIŠIŲ GAIDOS

"Laiškų Lietuviams" administracijoje dar yra likę "L. L." žurnalo premiją laimėjusių komp. Br. Budriūno lietuviškai giedamų Mišių gaidų dviem atskirais leidiniais: chorams — didelio formato, su vargonų palyda (1 egz. — \$2.00; perkant bent 10 egz., 1 egz. — \$1.75); bendram žmonių giedojimui — nedidelio formato, 1 arba 2 balsams (1 egz. — 30c.; perkant bent 10 egz., 1 egz. — 25c.). Užsakymus siųsti: "Laiškai Lietuviams" (Mišių gaidos), 2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636.

LEIDĖJŲ PADĖKA

"Laiškų Lietuviams" leidėjai Tėvai Jėzuitai nuoširdžiai dėkoja skaitytojams, auka parėmusiems žurnalo leidimą. **Po 8 dol.** aukojo J. Bičiūnienė (Čikaga) ir E. Lukoshius (Montreal). **Po 6 dol.** — L. Bendoraitis, dr. A. Domanskis (Čikaga); dr. J. Sungaila (Toronto); Z. Juškevičienė (Cicero). **4 dol.** — V. Rygertas (Čikaga). **Po 3 dol.** — J. Leiberis (Conn.); I. Borgogni (Mo.); S. Vidmantas (Ill.). **Po 2 dol.** — A. Kalvaitis (Calif.); K. Stuopis (Ill.); V. Morkūnas (Kanada); A. Grigaliūnas (Iowa); P. Žilaitis (Mich.); P. Mikšys (Ohio); P. Ūselis, V. Blažaitis, P. Beinoris, B. Morkūnas, B. Normantas, E. Žebrauskienė, V. Gaižutis, V. Valantinas, kun. A. Stanevičius, Z. Dailidka, S. Patlaba, J. Katkus, P. Dūda ir J. Miečius (visi iš Čikagos).

STATEMENT OF OWNERSHIP, MANAGEMENT AND CIRCULATION

"Laiškai Lietuviams" (Letters to Lithuanians) is published monthly except July and August, when bi-monthly. Its publishers and owners are the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., a non-profit religious society approved by the Roman Catholic Church. The editor is Kęstutis A. Trimakas, S. J. The managing editor is Petras Kleinotas, S. J. The offices of editors, publishers, and management are located at 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. In the preceding 12 months "Laiškai Lietuviams" averaged a press run of 4136 copies each issue (single issue nearest to filing date, 4020 copies) of which 3684 (3689) were distributed to paid individual subscribers by mail, 1 (1) sold through dealers; total paid circulation being 3685 (3690); free distribution by mail, carriers or other means 376 (204). Left-over: 75 (126).

LAIŠKŲ LIETUVIAMS STRAIPSNIO KONKURSAS

“Laiškų Lietuviams” žurnalo redakcija, atsižvelgdama į faktą, kad lietuvių išeivių visuomenėje pasitaiko nemaža nesantaikos, nesutarimų ir susiskaldymo, ir norėdama tautiečių tarpe skleisti darnaus sugyvenimo mintį bei dvasią, 1968-1969 metų rašinio konkursui parinko atitinkamą temą, būtent, “Tolerancija ir ištikimybės principams, kryžiuojantis pažiūroms ir nuomonėms” (kaip yra lietuvių visuomenė ir kaip turėtų būti).

Rašinys (straipsnis, beletristinis vaizdelis ir kt.) turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir išsiųstas kartu su atskirame vokelyje įdėta tikrąja pavarde bei adresu “Laiškų Lietuviams” redakcijai, 2345 W. 56th St., Chicago, 111. 60636, U.S.A. Konkurso terminas – 1969 m. vasario 1 d. (pašto antspaudu data). Atsiųsti rašiniai tampa žurnalo nuosavybe ir gali būti jame spausdinami. Vertinimo komisija bus paskelbta vėliau. Skiriamos premijos: **I** – 100 dol., **II** – 50 dol. ir **III** – 25 dol. Premijoms paskyrę yra: 100 dol. – V. Kuliešius ir 25 dol. – Pr. Razminas.

KONKURSAS JAUNIMUI

Jaunesnioji karta gerokai kritikuoja vyresniųjų lietuvių išeivių visuomenę dėl joje pasitaikančios nesantaikos ir susiskaldymo. Naudinga būtų ir jiems leisti pasisakyti, ne tiek pakritikuoti, kiek ieškoti išeities. Todėl ta pačia aukščiau minėta tema skelbiamas rašinio konkursas ir jaunimui, ne vyresniam kaip 20 metų amžiaus (siunčiant rašinius, pažymėti “jaunimo konkursui”). Skiriamos dvi premijos: **I** – 50 dol. ir **II** – 25 dol.

ATSIŪSTA PAMINTETI

H. Tautvaiša. THE CEMETERY OF NATIONS in the Siberian Tundra. Published by the Lithuanian Social Democratic Union of America. 112 psl. \$1.75.

Kazimieras Barėnas. ATSIKTIKINIAI SUSITIKIMAI. Apsakymų rinkinys apie lietuvių gyvenimą svetur. Kaina \$2.50 (10 šil.). 216 psl. Įsigyti galima: K. Barėnas, 1 Ladbroke Gardens, London, W. 11, Great Britain.

Laimutis Švalkus, DIENŲ SŪKURIUOS. Antras eilėraščių rinkinys. Leidinys apima autoriaus naujuosius ir nuo 1945 metų periodikoje išsklaidytus eilėraščius. Jų dalis yra skirta mažiesiems. 62 psl. Kaina 6 šil. arba 1 dol. Rinkinys gaunamas: “Šaltinis”, 16 Hound Road, West Bridgford, Nottingham NG2, England.

Pranas Imsrys. TĖVIŠKĖLĖ AŠ REGIU. Eilėraščiai jauniems skaitytojams. Iliustravo Aida Vektarytė. 39 psl. \$1.00.

G i o v a n n i n o Guareschi. DRAUGAS DON CAMILLO. Su 18 autoriaus piešinių. Išleido Viltis. 216 psl. \$3.00.

Paulius Jurkus. ANT VILNĖLĖS TILTO. Vilniaus legendos. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Aplankas ir piešiniai autoriaus. 200 psl. Kaina \$2.50.

Pranas Naujokaitis. AUKSINIAI RAGELIAI. Lyrika. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Viršelį P. Jurkaus. 64 psl. \$2.00.

Grażina Tulauskaitė. VAKARĖ BANGA. Lyrika. Išleido “Lietuvių Dienos”. 1968. 128 psl. \$2.00.

Pedagoginio Lituanistikos Instituto REGULIAMINAS IR PROGRAMOS. Čikaga. 1968. 47 psl.